

BŐRSZÉKIPAR.

KENDI ANTAL Budapest, IV., Károly-utca 2.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. — Ebédlőszékek, irodafotelek valódi bőrrel, ülőbutor-állványok kárpitozásra. — Székátalakítások. 12680

Jövedelmező **HOMOK** — **ARANY** Csekély befektetés.

ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erőüzemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazóteglák, cementfödélcserepek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt üzhető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen. *Levelezés magyar nyelven.*

Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co. Markranstädt bei Leipzig. 12771

Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

Jó harmonikák K 4.80.

Eladatott 50,000 darab!

Nincs vámköltség! Jótállás!

- Kicsérletes megengedee, vagy penzviasszandó!
- 300 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 24 x 12 cm. K 4.80
- 657 1/4 sz. 10 billentyű, 1 register, 28 hang. Nagyság 30 x 15 cm. K 5.20
- 656 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 30 x 15 cm. K 5.40
- 305 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 50 hang. Nagyság 24 x 12 cm. K 6.20
- 663 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 50 hang. Nagyság 31 x 15 cm. K 8.—

Szétküldését utánvétellel esküdni a cs. és kir. udvari szállító KONRAD JÁNOS zeneműszállítóháza Brűxben, 1029. sz. (Csehország.) Főárjegyzék 8000 ábrával mindenkinek kívánatra ingyen és bérmentve megküldeték.

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K. ZOLTÁN BELA gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadágytér, Sótátér-utca sarkán. 12445

RÉZBUTOR

12575 VAS-SZOBABUTOR gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben városi üzletünkben kiállítva megtekinthetőek. Eladás jutányos árak mellett. Árjegyzékét ingyen és bérmentve küld

PÁPAI és NÁTHÁN vas-és rézbutor gyár Budapest, VI., Andrássy-út 1. (Fonciere palota).

FÖLDES MARGIT CRÈME LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

LEADER

Átköltözésünk megkönnyítése végett :: vászonasztalnemű, .. fehérenemű és .. szőnyegáruinkat igen jutányosan :: árusítjuk. :: KUNZ JÓZSEF és TÁRSA :: csász. és kir. udvari szállítók :: BUDAPEST :: V., Deák-tér 1. sz.

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulthatatlan

MÁLNÁSI Siculia ARTÉZI GYÓGYVÍZ

KAPHATO MINDENÜTT FŐ-RAKTÁR BRÁZAY KÁLMÁN BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KORUT 37/39 Csak „SICULA” névvel ellátott üvegek valódiak.

Sárga János kolozsvári ékszer-és ezüstáru gyáros-tól a legjutányosabban beszerezhető a legdivatosabb ékszerek, ötvös-művek, ezüstművek, órák, egyházi felszerelési és iparművészeti cikkek előnyös részletfizetésre is. Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve. 12339

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszert gyomorgörcsök, vörsszegenyek és lábbandozók számára. Elvagygyógyozó, ideg-erősítő és vérjavító szer. 12669. Kínó 12. 3000-nél több orvosi vélemény. J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola. Vásárolható a gyógyszerárakban feltüntetett árakban: a k 2.60, egész literes üvegekben a k 4.80.

+ Soványság +

Szép és telt tudományok keleti erőkörök állal. Kínó 12. 3000-nél több orvosi vélemény. J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola. Vásárolható a gyógyszerárakban feltüntetett árakban: a k 2.60, egész literes üvegekben a k 4.80.

Kérje ingyen és bérmentve

nagy képes magyar árjegyzékem 3000-nél több ábrával órákról, arany- és ezüstárukról. Az első órágyár Brix: KONRAD JÁNOS cs. és kir. udv. szállító Brűxben 1031. szám. (Csehország.) Valódi ezüst remontróra K 8.40. Valódi ezüstlánc K 2.80. Koczkat ki-zírva! Becserelés megengedve a pénz vissza.

ANGOL-OSZTRÁK BANK.

Az Angol-Osztrák Bank részvényeseinek 44. rendes közgyűlése

1908. évi március 26-án este 6 1/2 órakor Bécsben, az Angol-Osztrák Bank pénztári helyiségeiben (I. Strauchgasse 1.) tartatik meg.

A közgyűlés napirendje:

1. A főtanács évi jelentése.
2. A számvizsgáló-bizottság jelentése az 1907. évi zárszámáról és e feletti határozathozatal.
3. Határozathozatal az 1907. évi tiszta nyereség hovatfordításáról.
4. Főtanácsosi választások és a cooptált tagok helybenhagyása.

Az alapszabályok 30-ik §-a értelmében 25 részvény egy szavazatra jogosít.

A szavazatra jogosított részvényesek felkértek, hogy részvényüket, a még le nem jött részvényekkel együtt 1908. március hó 18-ig bezárólag Bécsben az Angol-Osztrák bank számfelügyelőjénél, Londonban az Anglo-Austrian banknál és Budapest, Aussig, Bodenbach, Brünn, Prága, Teplitz, Trautman és Triestben az Angol-osztrák bank fióktelepeinél, továbbá Pilsenben Hoffmann & Kottlitz bankbetéti társaságnál letétbe helyezésk.

Az alapszabályok 27-ik §-a értelmében meghatalmazás csak szavazatra jogosult részvényesre ruházható. Bécs, 1908. március 6-án.

A főtanács (Udnyomás nem díjazatik.)

VASÁRNAPI UJSÁG

12. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁRCZIUS 22.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A «Világkronika»-val negyedévenként 80 fillérrel több. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-határozott viteldij is esatolandó.

EDMONDO DE AMICIS.

1846—1908.

MILLIÓK SZÍVE szorult össze a gyászhir hallatára, hogy Edmondo de Amicis már nincs többé. Millióké, nemcsak a saját hazájában, hanem szerzetét az egész világon; mert alig van kulturnemzet, mely ne ismerné ennek a nagy íróművésznek legalább egy könyvét: a «Szív»-et. Hiszen a mióta a «Cuore», ez előtt huszonkét esztendővel, megjelent, hatalmas versenytársa támadt benne a világirodalom legelsőrangú gyermeknevelő munkájának, Robinson Crusoenak; sőt azt hiszem, paedagogiai értékre ép úgy, mint stilművészetre, ma De Amicis művét illeti e téren a vitathatatlan elsőség. Robinson képző hatása csak egyoldalú, csak arra tanít, hogy az ember semmi balsorsban el ne csüggedjen, hanem bizva Istenben és önmagában, szögjön ellen a végtetnek. De Amicis munkája ellenben beleoltja a gyermekbe mindazt, a mi nemes: a vallásosságot és a hazafiságot, a tett-és dicsőségvágyat, az emberbaráti szeretetet és áldozatkészséget, és főleg a demokratikus egyenlőség átérezését, az osztály-és rang-gőgön való felül-emelkedést, a munka és a munkás megbecsülését. Ki ne emlékeznék «A kis kőműves» történetére, a kinek kabátja kissé piszkos volt a méstől, s a kiről Enrico apja ezeket mondja: «Az, a mi az ember ruháján marad munkaközben, nem piszkos; lehet por, lehet mész, lehet fűrész, akármi, de nem piszkos. A munka nem piszkít. Soha se mondd azt egy munkásról, a ki műhelyéből jön, hogy piszkos; azt kell mondanod, hogy ruháján látszik munkájának nyoma...» Ezeket a minden izokban modern tanításokat a világ semmiféle könyve nem tudja oly ékesen és annyi erővel a gyermek lelkébe csöpögtetni, mint a De Amicisé, mely a maga változatos képeivel, örökre emlékkébe vésődő alakjaival a felnőtt olvasót is le tudja bilineselni.

De hát De Amicis nemcsak a «Szív» szerzője, bár ez volt legnagyobb írói sikere és ennek révén lett világszerte híressé. Hazájában már 1867-ben, tehát majdnem két évtizeddel a «Szív» megjelenése előtt szerettek és ünnepeltek. Akkor, még csak huszonegy éves korában, jelentek meg az Italia Militare című újságban a katonai életből vett rajzai, melyek annál az elragadó lévnél fogva, mely

bennök végigömlött, leírásai művészeténél és drámaiságánál fogva szinte lázba hozták az egész olasz közönséget. Igaz, hogy a megjelenés ideje is nagyon kedvezett a sikernek. Egy év mult csak el a custozai csata óta, melyben De Amicis mint hadnagy maga is részt vett; Itália tele volt lelkesedéssel és hálával

ifjú hadserege iránt, mely oly hőiesen állta meg helyét a vérmézőn, s ezért hogyne talált volna viszhangra az a könyv, mely az ország egységesítése legfőbb harczeit, a katonákat dicsőítette!

De Amicis a hadsereg tagja maradt egész 1870-ig, Róma elfoglalásáig, melyben ő is részt

EDMONDO DE AMICIS.

vett, s aztán kapitányi ranggal visszavonult a polgári életbe, hogy egészen tollának szentelje munkásságát. Könyvei özönéből csak híres utóleírásait említem (Hollandiáról, Spanyolországról, Marokkóról, Konstantinápolyról, Londontól, Párisról), melyekben a látottaknak oly színekben gazdag, oly szemléltető képeket vetett papírra, a minőket csak a legnagyobb tudnak teremteni. Nagyon értékesek azok a munkái is, melyeket a tanítóknak szentelt, (Egy tanító regénye, Az iskola és a szülői ház, A munkások tanítónője), melyekben meleg szívet, lelkesen szegődött a nép nevelőinek dícsőítőjévé.

Minde munkákban már ott van az üldözötték és elnyomottak iránti bensőséges szeretete, mely aztán később, a kilenczvenes évek elején a szociálizmus táborába vezette. «Az oceán» című utóleíró könyvében, mely egy kíváncsi hajónak Amerikába való átkelését írja le, már egészen uralkodóvá lesz ez a szociálizmus, mely azonban távol áll a lázongó gyűlölettől és inkább a szelid Krisztusi tanítás jegyében áll; ugyanilyen irányú egy másik sajátos műve, «A mindenki kocsija», mely a turini tramway-k közönségének tarka-barka képeit rajzolja. Novellái, kisebb humoros rajzai, versei csekélyebb értékűek, de ezekben is csodás az ő stílusművészete, melyben egész Manzoniig bírt emelkedni. Az olasz prózának az utolsó félszázadban alig volt nála nagyobb mestere és a Dante édes nyelvéről senki sem írt avatottabban, mint ő, abban a félig nyelvészeti, félig szépirodalmi könyvében, melynek címe: *L'idioma gentile*.

Minden ízében nemes, szeretetreméltó, vonzó egyéniség tűnt le vele Olaszország irodalmából: azon kevesek egyike, a kiknek kezében a toll mindig csak a legfeneklebb eszméket és eszményeket szolgálta, a kik szent hevülettel és művészlélekkel nemzetök tanítómeisteri lettek. —*dó.*

REGGEL.

A föld, e bágyadt szunyadó fölött Vad, véres harcot vív az éj s a reggel. A Nappal bészén küzködik a kód.

Előttört nagy sugárhadsereggel A büszke világhódító: a Nap S riadót fúvat: Roham, rajta, kezd el!

A mint a két ellenfél összecsap: Bár hermelinpalástot öltnek vértül, Megvonaglanak a domboldalak.

A szertefröcscent aranyflobor vértül, — Hogy a győztes a legyőzöttre lép, — A domb köntöse fényes hímmel ékül.

Keletről csillogtatja selyemét S nagyfoltu redőt vet más oldalán, hol Árnyéka mély, opálos, csudakék.

A kód legyőzve a völgybe aláfol, Csak még a lankán reszket odalenn Nehány tépett, szétfoszló pára-fátyol.

De a diadalmas Nap ott terem S a kőpárat szétfűzi hirtelen.

Harsushty Lajos.

A HOLD KÖNNYEI.

A csillagok közt vándorol a hold, De úgy látszik, ma nem talál haza. Mélázik, meg-megáll, körültekint S eltéved, bár fénylő az éjszaka. Míg csüggedten viraszt a föld felett, Zokogni kezd és két kislit szemét Egy felhő-rongyban megtörülgeti. — Hullonganak megfagyott könnyei; A libegő, nagy hópihéek.

A hold sár. Telesírja a nagy erdőt. Kristályporos lesz minden kis faág. A bokrok fáznak s magukrabortják A hócsillámból szőtt tündérruhát. Jégcsap-kisasszony merész villanással Tornázik hajló gallyak tetején, De ügyetlenül, — nesztelen lepottyan S elolvad a föld csókja melegén.

A hold sár. Édes enyhülés a sírás, — Az ő könnye is békét hint reám. Látom, nem meddő titkos zokogása, Csodás varázslat pompáz fel nyomán. A regubeli, néma ezüst-erdők Szent kikeletje virágzik ma itt, Halkan bimbóznak nagy zuzmara-rózsák És dér-rügyekkel ékes a csalit.

A hold sár. S ime arczát eltakarja A tünő éjjel sápadó köde, És míg tovább bolyong az éji rónán: Szomorú szívem is zokog vele. Lesem, hogy felszakadó könny-patakja Ébreszt-e zengő csodákat talán? . . . — Dal lesz a könnyed, csattog csak az éjben Fakó poéta, téli csalogány . . .

Endrődi Béla.

ÜNNEP.

Elbeszélés.

Irta Fröhlichné Kafka Margit.

A lépcsőházban villanykörték sápadoztak már, s a korai téli délután szennyes, vizenyős szürkesége betört az előcsarnok tejüvegén. A szálló portása közömbösen tisztelgett; majd halkan, bizonytalanul csendülve ütődött a feljárt fokaihoz a sarkantyú, és két szolid, fekete leánycipő könnyű toppanása kísérte a szőnyegen. Odafenn egy pinczér intett elmenőben a szobaleánynak és mindketten utánuk néztek, a míg el nem tűnt a buszas számú ajtóban e pár, — e sötét katonaköpeny és gyászfátyolos, kicsiny kalap. «Hatha testvérek!» — mondta a szobaleány hirtelen, — de aztán kinevette önmagát ezért.

Benn voltak. A leány szétnézett, téveteget, zavart igyekezetével a mosolyinak; és állva maradt a közepén. A szokásos vendéglohi szoba volt ez, bizonytalan színű és poros ripszteritőkkel, ócska szőllel és a szappanos mosdóviz szagával a levegőben. Roszuleső szobák ezek. A butorok mögé gyülemlett piszok sejtése támad fel itt önkénytelen; sivarak, átfutlenek, sértőn lélekelnek. A leány szétnézett, ám mindezeknek csak valami bágyadt férlézésé révedt el a szemén. A férfi megérezte.

— Ez, — mondta bizonytalanul, — ez tulajdonban egyszerű hely talán. — Kevés időm volt, délelőtt érkeztem és nem ismerem jól ezt a várost. Ha Wienbe jöttél volna, Nell! Nem, — sietett a leány, — itt rokonaim vannak, egy néném, — hisz tudod. És holnap odamegyünk.

A keztyűjét huzogatta akadozó kézzel, — felnézett és szeme az ágyra esett, az idegen ágy petyhüdt vánkosára a sértőn félrehajtott takaró alatt. Gyorsan elfordult.

— Az én számomra — folytatta a tiszt hal-kan, — a szálló másik végében vettem szobát. A könyvbe ezt írtam: Robert Reinach és nővére.

A hangja csupa melegség volt, kimélő, aggodalmas szeretet; az ablakhoz vonta és a leány gyöngén adta vissza a kézszeritását. Ottlenn a sáros, fekete aszfalton a nagyváros korai szürkülete kavargott, gyorsléptű, prémes alakok és katógó, vizes lópaták zaja a puha robusú fogatok előtt. Egyetlen téveteget pillantásba fogta össze a leány az egész képet, e sok mozgó pontot, a kik mennek és mindnek külön élete van és mind egyik volt egyszer kislányok. «Idegen az egész világ!» — gondolta szorongva, a míg a keze a völgyéne kezében pihent.

— Igen, Nell! Már megkeresem a térképen a nénéd lakását, holnap odamegy, mintha a vasutól jönnél. Én délelőtti látogatást teszek nálad, — már régen kívántam ismerni a ro-

konaid, — és együtt leszünk az ünnepeken. Hanem a mai este a miénk lesz, Nell, a hogy terveztük. — Kis Nell! — Miért nem felelsz? Már a kocsiiban is... Te sirtál? Egy éve nem láttalak — Cornelié!

Ez kellett. A leány ránézett és megrezdült az ajka, — beleharapott, küzködött, — és már a férfi vállán vergődött a fényes barnahaju leányfő. Mennyi minden feloldódik így. Ez kellett. — A férfi átfogta a derekát, a pam-laghoz vezette, gyöngéden, bensőséges részvét-tel becézte, mint egy fivér.

— No látod, — látod, Tudom, az édesanyád is azóta — kedves szegénykém! És nem lehetett a temetésre mennem. Ó reá gondoltál, ugy-e?

— Nem tudom, — feldokolta a leány. — Rá és mindenre. És hogy idejöttem, — erre a helyre, — és hogy miért akartad minden-áron? Mikor olyan elhagyott vagyok.

A férfi elvonta karját a leány derekától, kezét kezébe fogta és a nevelő szelid komolyságával nézett rá. A fajtájának minden bensősége és logikus, programszerű jósága, gögös beszéletkultusza és igényteljes érzelmessége ott tolongott a szavaiban.

— Igen, Cornelié, — talán neheztelsz rám; — olyat erőltettem, a mi nek ellené mondál. Lásd, — nekem kellett ez este, ez a karácsonyeste így, egyedül, veled. Előbb csak magamra gondoltam, egy tetszetős szeszély volt, — tudod, nekem sohase volt karácsonyom. Az én anyám újra férjhez ment és én mindig internátusban voltam. Sohase vittek ki az ünnepre. — Ezt megírtam neked, Nell, — és olyan szépen gigondoltam, — hogy mi ketten, két elhagyottak, most összeülünk, minden gonoszágoktól bezárkózunk és a magunk ünnepeit üljük. Rosszul esett, hogy nem örültél ennek, Nell!

— Nem azért, — Róbert, — próbálta harmatos hangon a leány és megtörülte a könyves szemét. De annyi okom van félni az emberektől. Ha megtudnák odalenn! Te nem tudod, milyen egyedül vagyok.

A férfi megint simogatta a rugalmas, finomszálú haját.

— Ez az épen, — látod. Te nem érzed igazán magad mellett engem. Hát nem hiszed, hogy meg tudnád védeni mindenkitől? — És nem érzed, hogy minden hely tiszta és szent, a hol mi vagyunk a szerelmünkkel?

— De igen, de igen! Csak lásd, — nem tehetek erről. Egyre azokra a szavakra kell gondolnom, a miket az emberek mondanának, az idegenek, a kiktől függök, — és a rokonaim. Csunya szók azok!

— Tartozunk-e mi számolni valakinek? Légy büszke, mi vagyunk a küllömbek, ép azért, mert nem is értenének meg. Mi csak egymásért vagyunk, — ha ezt nem érzed erősen, hogy bírjuk el a hosszú várast, messze-séget, mindent? És hát jó! Áldozatot hozol most, — valamit a nevelésed formáiból, — az előítéletedből, — de másból nem, Nell, — te tudod ezt? Hát egy kis áldozatot akarok, — egy próbát, — most itt vagy, — tudsz mosolyogni a kedvemért?

És a szemébe napsugárzott a leány hősi mosolya. El voltak ők, — ez volt a szerelmük, — e súlyos gyöngédségek, lemérhető mélységek, csaknem rendszerbe foglalható nüanszok. A férfi énje volt ez; erősebb, kifejezettebb, és magához formálta a másikat. De igaz volt mindez, belőlük való volt, — azért szép.

Már nem sirt a leány. Hátradőlt, maga elé nézett, és kitágult, szép szeme még ragyogott a könnyektől, és eleven, fiatal szája volt, karcsu, telt formái a szorosan simuló fekete kabátka alatt. A férfi elmondta már, a mit mondani akart, — ez a kicsi, gondozott, fehér kéz mint egy puha, meleg, édes fiókma-dár fészkelte meg a tenyerében, — akkor hallgattak egy kicsit, régen rejtőző, halk lüktetések bátorodtak fel a csendben, és ez volt az első csók, mióta megérkeztek.

A szolga jött, hogy befűtsön; szétrezen-tek, és befelé, röviden sóhajtottak mind a ketten. Egy pillanatra összeszorította az ajkát a férfi, — hátradőlt, és szelid, halk beszél-ésbe kezdtek. Az idegen szobában jótékonyan nyugtáztak erre-arra a szürkület árnyékai.

— Most, — számolt be lassankint a leány, —

most jók hozzám odalenn megint az emberek. — Mikor szegény mama beteg volt, anynyian látogattak, — és a temetésre koszorút küldtek, és vigasztaltak engem. Hogy mennyire becsilnek, szeretnek, — mondták. Ugyan-azok, a kik akkor, — emlékszel, — mennyit bántottak.

Egy könnyű simítás felett a karcsú, fehér kéz fején. — és hallgatva álmodták vissza az első időköt. Ott lenn a kicsi városban. A két-szobás kis udvari lakást, régi porzellán-csészével, bőrkötésű fényképalbumaival és horgolt csipketerítővel. És a vén hársak az ablak alatt, a melyek beintgettek alkonyatkor mélyillatú, fehér virágújaikkal. És a leány anyjára emlékeztek, — e jóságos, szikár öreg-asszonyra, a ki néha megfeddette őket.

— Kedvelem magát fiam, főhadnagy úr, — de mit akar ilyen szegény leánynyal?

Habos kávét adott neki, és úgy intette. Ők pedig egymásra néztek és nevettek.

— Szegény anyám, — szölt bele a gondola-taikba a leány, — neki azért igaza volt.

Igen, az intelmeknek mindig igazuk van. «Meddig kell várniok, — mondta sokszor, — és milyen nehéz az élet azután is, — vagyon nélkül. Én tudom, — az apja is katona volt és csak őrnagykorában kelthették egybe.» — Ezeket mondta; — ők egymás kezét szorították és mosolyogtak.

— Emlékszel arra a tavaszra? — kérdezte a férfi, — és a kályhatűz első, piros sugara lobbanva tánczolt végig a padlón s az asztal-terítón.

A tavasz, — igen. Akkor már hazakisérte őt mindig a lezkeóráról, a hol a módos családok leányeseméit oktatta elkinzött, nyög-déselő zongorákon, — nap-nap után és évek óta. De akkor virágzott a hárs, — együtt mentek haza a lombos kis utcákra át a langyos, illatos alkonyatokban és otthon egyre nyugtalanabban járt körülöttük az egyenes tar-tásu, öreg katonáné.

— Talán, — mondta, — talán beszélni fognak itt, mert az emberek roszak, édes fiam, — és a leányom a lezkeórából él. Akkor maga kéri fogja az áthelyeztetését, főhad-nagy úr, mert ugys soká kell várniok. És a leányom apja is tiszt volt.

— Meg fogom tenni, ha jónak látja, Gná-dige! — felelte akkor elszántan, és gyors ne-kikomolyodással a főhadnagy. Mert tiszt volt a leány apja is.

Nem kellett várni soká. Az emberek hamar beszéltek, — a züllött zongorák gazdái, — az asszonyok és a nagyobb tanítványok is.

Hozzáfogtak. A katona elegyengette az ága-kat; — a tollkésével kis éket faragott egy fa-hasából, a kályha mellől és megerősítette a talpat. Amulva nézte Cornelié. — Hogy tudsz te ilyeneket! — Meg kell tanulni, — mondta melegen és hozzálépett, — hogy majd otthon, a ma-gunk házában tudjam. — A leány elborult egy kicsit. Maga elé nézett. — A mi gyerekeinknek, Nell! — Lesz is nekünk házuk, gyerekekünk! — Lesz! — Igen, még nem is mondtam. Újra fogunk folyamodni királyi kegyelemért, — és ezt is el kell intézni holnap. Hogy aláírd. A multikori elutasítás politikai dolgok miatt is lehetett, — mondják. Hogy a felség elé nem is kerültek az irások.

Elhallgattak, — aztán a leány hirtelen nyult a munkához. Pamut is volt. Rákötözte a csillogó holmitak sorjában, szép, hegyes, zongorás ujjával. Már újra mosolygott. — Hogy becsaphattak téged ezekkel! — Valószínű! Majd mindig együtt vásároljuk!

A csokoládéból nyalakodott néha és a völgyéne szájába is tömött. Már vörösen izzott a vaskályhában a paparás és a leány kigom-bolta a meleg, fekete szőrlubaszt fent. Csak egy gombot, — egy vakító darabja villant ki a finom, fehér bőrnek a vonalas, gyöngén ivelt nyakon. A férfi néha abba hagyta a munkát.

— Milyen gyöngö a fogója ezeknek! — szorgoskodott a leány komolyan.

A fiú mellette termelt. Előbb a kezét kapta el csaknem vadul, — összefogta mindkettőt, — és csokolta sokszor, erősen, — pirosló, kicsi foltokat csókolt ki a fehér bőrön. A szeme

MÁRCZIUS 15-IKE CEZGLÉDEN. — Öreg honvédek az ünnepeken.

családiasan, kedvesen. Róbert! — Most fel-diszítjük, de — — mivel?

— Akad az is, — mondta a férfi és mo-solygott, apró helyes kis ránczok ingerkedtek a világoskék szeme szögében, — csomagokat emelt le az ágyról, — bontogatta; örült, mint a megdicsért jó gyerek.

Habsütémények kerültek elő, cukorkadiók, üvegesillám-golyóbisok. A leány sorra fogdosta mind.

— Jaj, — mennyi minden! most mindjárt hozzáfogunk!

— Vesd le a kiskabátod, — mondta a férfi, mert egyszerre észrevették, hogy már jó meleg van itt.

— Igaz, — és kávézunk előbb! A szobaleány valóban otthagya a tálczát, — a kávé híg volt, de jó illatú és meleg, — a zsmólké aprók, de omlósak, nagyvárosiak. Jól esett. A leány elgondolkozott utána.

— Te: — mondta, — Most egy perczig nekem olyan volt, mintha a miénk lenne ez a szoba.

Hozzáfogtak. A katona elegyengette az ága-kat; — a tollkésével kis éket faragott egy fa-hasából, a kályha mellől és megerősítette a talpat. Amulva nézte Cornelié.

— Hogy tudsz te ilyeneket!

— Meg kell tanulni, — mondta melegen és hozzálépett, — hogy majd otthon, a ma-gunk házában tudjam.

— A leány elborult egy kicsit. Maga elé nézett.

— A mi gyerekeinknek, Nell!

— Lesz is nekünk házuk, gyerekekünk!

— Lesz! — Igen, még nem is mondtam.

Újra fogunk folyamodni királyi kegyelemért, — és ezt is el kell intézni holnap. Hogy aláírd. A multikori elutasítás politikai dolgok miatt is lehetett, — mondják. Hogy a felség elé nem is kerültek az irások.

Elhallgattak, — aztán a leány hirtelen nyult a munkához. Pamut is volt. Rákötözte a csillogó holmitak sorjában, szép, hegyes, zongorás ujjával. Már újra mosolygott.

— Hogy becsaphattak téged ezekkel!

— Valószínű! Majd mindig együtt vásároljuk!

A csokoládéból nyalakodott néha és a völgyéne szájába is tömött. Már vörösen izzott a vaskályhában a paparás és a leány kigom-bolta a meleg, fekete szőrlubaszt fent. Csak egy gombot, — egy vakító darabja villant ki a finom, fehér bőrnek a vonalas, gyöngén ivelt nyakon. A férfi néha abba hagyta a munkát.

— Milyen gyöngö a fogója ezeknek! — szorgoskodott a leány komolyan.

A fiú mellette termelt. Előbb a kezét kapta el csaknem vadul, — összefogta mindkettőt, — és csokolta sokszor, erősen, — pirosló, kicsi foltokat csókolt ki a fehér bőrön. A szeme

félig lehunyt, — átkapta derékon és a leány szisszenve hajolt hátra.

— Róbert! — kiáltott.

Már egyenesen álltak, majdnem mereven és reszkette egy kicsit.

— Róbert, — én elmegyek!

A fiú arczába nézett és megbánta ezt. A szegyenkezést látta, a szomorúságot, küzködő megfőkezést, — és látta, hogy biztonságban van itt.

— Hát látod, — te gyerek! Nem szabad! Jónak kell lennünk!

Jók lettek. Babrálta, dolgoztak a fán, igyekvő kézzel, — majdnem izgatottan, — mintha valaki nagyon várna az elkészültét. Néha át-szóltak egymáshoz a gallyak közt.

— A berendezkedésre gondoltál már? Nem kell sok szoba ugy-e?

— Nem, — minek az, — hagyta rá szug-gerált hittel a leány. — Elég lesz kettő. De nem csinálunk hálószobát és szalont, — ugy-e, ez neveléses? Szeretném, ha a te szobád lenne az egyik, — a másik enyim. Kihord-ható, tábori ágyakkal, — hogy nappal az ne fogjon helyet. A tiedben lehet egy nagyobb asztal az étkezéshez.

— Így akarod?

— Szeretném! Nekem nem tetszik a közös hálószoba.

— Az csak eleintén volna. De nem bánom. Én ugys néha korán indulok és felzavarnálak téged.

— No bizony! Azt hiszed, nem fogok reggelit csinálni neked!

Már csak a gyertyák hiányoztak a fán. De az nehéz mesterség volt, — hogy egyenesen álljanak és a láng ne pörkölje majd a galy-lyakat.

— Valamire megint nem gondoltál, esacsi! — mondta egyszerre nevetve a férfi. — A gre-rekek, — azok hol lesznek? — Én különben nem bánám, ha nem lenne egy darabig!

— De csak legyenek! Lesznek! — mondta büszkélkedve a leány. — Az első fiú lesz! — Egy kicsit belepirult azért, de nem bánta. — Ők beszéltek néha ezekről és gyerekes örö-mük telt benne, hogy tiszta érzésekkel, nyil-tan beszélhettek. Nem úgy, mint az álszemér-mesek, — a jól őrzött társasági babák és tökfőkő-udvarlók, — mondogatták néha egy-másnak.

Kész volt a munka. A férfi egyenkint gyuj-togatta meg a gyertyácskákat és nőttön nőtt idebenn a fény. A kis fa ragyogott mosolygó tarkaságában és szétterpesztette zöldelő kar-jait, mint egy ünnepi ruhába öltöztetett kis leány. — A két ember összéállt, — meleg arcukat egymáshoz szorítva, — és nézték. Itt volt köztük, harmadikul a szobában és szép volt. Az élet enyhesége volt, szelid köny-

KOSSUTH FERENCZ VÁLASZTÓI KÖZÖTT.

nyek folyása, a mosoly bensősége, — jámborság, hit, hagyomány, — mindaz, a min az esztendő egynéhány percében nem szegyenkeznek az okos emberek. És mind a családi-ság, — a düledző, korbadt oltár nevető lánggocskái, — mindaz, a miben hinni szeretnek a próbátlanok és a miben hinni jó.

Nézték soká. — Néhol megszerzegett a fa gyantája az apró lángok fölött, — megigazgatták, aztán megint nézték. Később leültek a pamlagra. Igen, — hát készen volt!

Telt a perc, — és ők már hallgatagon ültek. Egymástól vártak valamit, — szinte idegenkedő türelmetlenséggel, — valami továbbit. Hogy hát most, — mi legyen most? — És egyszerre a leány csaknem felkiáltott örömeiben:

— Tudod mit, Róbert, — ez nagyszerű lesz! Most fel fogunk hivatni az utcáról valami gyereket, — egy szegény kis gyereket, a ki az utcán csatangol és nincs neki karácsonyfája. Oda fogjuk neki adni az egészséget, hogy vigye haza. Ugy-e, — ez pompás lesz, Róbert!

Hogy örültek ennek! Már cseppet is a férfi, nekibuzdulva, megkönnyebbülten. Elébe ment a pinczérnek és az ajtóban oktatta ki, nehezen keresgélve a magyar szavakat. Végre rendben volt minden. És a szolga elindult, le az utcára, — árván csatangoló szegény gyereket keresni karácsony estéjén.

— Mondtam neki, — szorgoskodott Róbert, — hogy jelentse előre, ha hozzák. Mert most eloltjuk a gyertyákat, hogy ne égjenek le addig.

Úgy tettek, — aztán leült a férfi is, kitette az óráját és várakoztak. Vajjon soká jön? A gyertyák nem égtek és szét lehetett nézni megint a szobában, — és a leány látta a poros villanykörteket, a kopott zománczu mosdó asztalt, és az ágyat petyhüdt párnáival. A férfi némán ült, nem akart sokat látni és gondolni. Érezte maga mellett szent és titokzatos elevegenséget e leánynak, az egynek, a kit kiválasztott és megigért magának és forró fellázadások pitymallatát érezte. — A leány apja is tiszt volt, — gondolta, — aztán haragudott önmagára ezért. — Nem, nem volt szükség erre gondolni. És a homloka néha átpirult.

Jöttek végre. A szobaleány volt, nyújtott hangjában valami fölényeskedő esodálkozással a szokatlan kívánságukon.

— A szolga volt lenn, kérem. De nem lehet most olyan gyereket találni. Ilyenkor otthon ülnek, már késő is van, — aztán félne feljönni akármilyen gyerek is. Kitanítják otthon, — hogy hátha rosztat akarnak vele.

A két ember zavartan nézett egymásra, és a kis fa ágai rezegtek a nyitott ajtó légvona-tában. A pinczér jött, okosan mosolygott és félretolta a leányseselédet.

— Mindjárt fog jönni egy gyerek, — jelentette vidám alázattal a jövendő borraival fejében, — nagynehezen kerítettem egyet.

Hamar a gyertyácskákat! És fénylett, lobogott megint a fa, e kedves, néma szimbólum, a kivel ime nem voltak egyedül itt az idegen szobában. Az övök volt, meleg és tiszta hangulatuk, naiv, gyöngéd álmuk. És most jött a kis idegen, hogy elvigye, — már topogtak apró lépteit a folyosón, — jött a gyerek.

Ficska volt, — elég rendezes és melegen öltözött, — talán ösztendős, elevenszemű és illedelmes. Az ajtóban megállt, — a kis kucsmáját tisztességgel forgatta a keze közt, és visszanezézett az apjára, míg bejön az is. Jött és köszönt, egy kicsit zavartan, félhangon. Jobbféle mesterembernek látszott, — az öltözete után, — hivatalosjának, akár napidíjas irtoknak. És úgy látszott, röstelkedik egy kicsit. De már benne volt, — rábeszéltek, — és hát ezek ugyanis elmennek, hadd teljék a gyerekek kedve.

— Jer ide, fiacskám! — kezdte Cornélie, — és a két keze közé vette a gyerek fejét. Mi a neved?

— Balatoni András, — mondta hangosan a kislány és a fát nézte.

— Hol laktok? — erőlködött a katonabácsi is.

— Itt a földszinten.

— Van mamád is?

A KOSSUTH-SZOBOR ELŐTT.

MÁRCZIUS 15-IKE CZEGLÉDEN. — Jelfy Gyula féltetele.

A gyerek rábámult. Nem tudta, mi az, — hogy valaki mama nélkül is lehet. És biczen-tett a fejével jó nagyot, mint a csikó.

— Hát mit csinál most anyád? — Puczol — — kacát! — mondta hirtelen a fiú, elvörösödött és az apjára nézett. Tán nem jól mondta.

— Készülődik az ünnepre, kérem, — igazgatta az apja némi büszkeséggel, — azt látta a gyerek.

A leány kezdte megint, — egy esőket nyomott a fiú friss arcára, — úgy biztatta.

— No nézd, — ez a szép karácsonyfa itt most egészen a tied lesz. Elviheted haza, most mindjárt. Örülsz neki?

— Igen! Már otthon is van egy.

— Na, — röstelkedett a pinczér, — de ez csak mégis szebb. Ugye szebb?

A gyerek megint biczen-tett, — már csak-nem türelmetlenül, — és az ajtóra nézett. Annyian álltak itt körül és faggatták. Az apja se bánta már, ha mehetnek, — senki se bánta. «Köszönd meg szépen», — parancsol-tak rá, és ő kezet esőkölt.

— Fogsz emlékezni erre a nénire, meg a bácsira? — kérdezte még a leány. De a gyerekek már nem értette. Előreszaladt. Az apja czeplelte utána a fát. A szép kis gallyak om-lódva csapódtak az ajtóhoz, — néhány arany-

RENDŐRI KORDON A PETŐFI-TÉREN.

ÜNNEPÉLY A PETŐFI-SZOBORNÁL.

dió potyogott el a küszöbön és hallani lehetett, a mint az üveggolyók összeverődve csendülnek a lépcsőn. És bezárult mögöttük az ajtó.

És nagy csendesség maradt akkor a huszas számú szobában; és a poros ripszkanapén, a hülni kezdő vaskályha előtt két magányos ember ült egymás mellett. Még együvé zárták őket e falak, e részvétlen, cselélelkű szobáé, a hol ő előttük az élet tarka és jelentéktelen átmenetiségei lettek tanyát, ki tudja, hány-szor; — utazó ügynökök, — útszéli kalandok párocskái, — operálásra készülő vidéki betegek... Ma ők ültek itt és egyedül maradtak az imént, mert elvittek tőlük egy aranyfürtől csillámló fiatal fenyőt és elvittek egy gyereket, a ki kacagott és örült, mert otthon is van egy karácsonyfája és pecsényét fog enni az ünnepen. — Erre gondoltak, és az adakozó szívek önzéséből valami halvány szegyenkezés maradt a lelkükben.

Még együtt ültek, de már nem volt hátra semmi, — mindent elmondtak, végiggondol-tak, megcsináltak, — a mit számukra ez a nap adhatott. Egymásra néztek és homályosan érezték, hogy minden ámitóan szép, teljes kis óra után el kellene aludnia kevésig az időnek. — És lassú, homályos felhőként ter-peszkedett bele gondolataikba valami oktalan fásultság. Talán álmosak voltak.

A SZOCIÁLISTÁK MENETÉBŐL.

MÁRCZIUS 15-IKE BUDAPESTEN. — Balogh Badolf féltetele.

A férfi készülődésre gondolt, — a szálló má-sik végén egy más számú szobába. — Milyen éjszaka! — gondolta egyszerre és váratlan világossággal csapódott a lelkéhez a tehetet-len harag. E sok, sok igérettelen éjszaka-elen, a mik még jönnek, reménytelenül hosszú sorban és lassan emésztk fel a lelküket, a fiataláguk, a szerelmük nagy, termékeny pil-lanatait. Várni fognak! Jól van ez így? Nem lesz-e galvanizált halott a teljesülés, — lesz-nek-e valamikor egészséges, szép gyermekeik?

És a leánynak is eszébe jutott, hogy ő mindjárt itt fog maradni egyedül és aludnia kellene abban az ágyban. Nem, — az rettenetes! Csak már reggel lenne, gondolta fájo türelmetlenséggel, — csak már mehetne vissza a világosságba, tiszta szobák és nyugalmas szokások rendjébe, az emberi jóváhagyások zavartalanságába. A rokonaihoz, a zongora-leckéihez és szép, hosszú mátkaleveleihez hetekint.

— Ki tudja, mi jobb ennél? — sejtette meg egy pillanatban. Hátha csak az élet hazug, álságos kirakatai azok, a melyek előtt ácsorogni szoktunk reszkető vágyban, — áttörni, elérni, — pedig hátha olesó hitványságok rej-töznek odabenn, — ünnepi, meleg lángocskák naiv kérdése mögött.

AZ EGYETEMI IFJUSÁG PETŐFI SZOBORÁNÁL.

MÁRCZIUS 15-IKE BUDAPESTEN.

A SZABADSÁJTÓ-UDVAR.

(Egy öreg ház emlékei.)

Az a hazafias felbuzdulás, mely hajdanában a mai Egyetem-térből Márczius 15-ike téri, a Kossuth Lajos-utczából Szabadsajtó-utczát, a Régi városháztérből Szabadság-tér, a Koronaherczeg-utczából pedig Diadalom-utczát csinált, nevet adott egy ma is fennálló, nagybíró és igen nevezetes ház udvari helyiségének is a márcziusi mozgalmak kitérősekor. A Kossuth Lajos-utca 3. számú házáét és udvari helyiségét neveztek ugyanis el Petőfi indítványára Szabadsajtó-udvar-nak, mivelhogy a sajtó felszabadításának nagyszerű eseményei és a márcziusi vívmányok e nevezetes emlékü ház udvarában és a ház előtti térségen mentek végbe.

De nemcsak e történelmi események által, hanem multjánál fogva is nagy a jelentősége ennek a régi épületnek, melynek falai között a magyar kulturhistoriának évtizedeken át legérdekesebb momentumai játszódtak le. A XVIII. század végén 499 számjellel *Arany Csillag* nevű vendégház állott a mai Kossuth Lajos-utca 3. számú háza helyén, vele szemben pedig a *Fehér Farkas* (mai Kossuth Lajos-utca 7. szám) húzódtott. Kulcsár István 1806-ban az Arany Csillag első emeletén rendezte be az első fővárosi lap, a *Hazai Tudósítások* szerkesztőségét és itt voltak aztán évekig az azok a barátságos írói összejövetelek, melyek Kulcsár házában hírt fentartották. Pesti látogatásai alkalmával Kazinczy mindannyiszor hivatalos volt a Kulcsár ebédeire, de rajta kívül megfordultak az összes pesti és vidéki írók Kulcsárnál, hogy vendégszerető asztalánál az irodalom ügyeit megvitassák. Gróf Dessewffy József 1821 szeptember 29-ikén ezeket írja Döbrentének:

«Pesten sokféle megkülönböztetésekkel illeték Döbrentei barátját. Elteremtett a megtiszteltetést és jól értettem, kinek tulajdoníthatom. Vacsorára hívtát Kulcsár és ott lélem a tudós Horvátot, a buzgó Thaiszt, a mind pennával, mind esettel festeni tudó Kisfaludy Károlyt,

a merész lelkű Helmezyt, gyönyörűséges szép hazafi lelkű Koronáját.»
Kulcsár halálával a nyájas hajlék már nem soká látta együtt a magyar irodalom embereit. A szerkesztőség sem maradt végig a Hatvani utczában, hanem átköltözött a Földkert-utczába (mai: Reáltanoda-utca) és a már korábban is bérházzá átalakított Arany Csillag ekkor Horváth József nevű háztulajdonos birtokába ment.

Horváth József bajai eredetű birtokos volt, az ottani Szentgyörgyi Horváthok ágából, kiknél Tóth Kálmánnak az atyja mint tisztartó működött. Ez a család, illetőleg Horváth József építette fel aztán új bérpalotává az egykor Arany Csillag néven ismert fogadót s ez az építkezés azért nevezetes kulturhistoriai tekintetben is, mert ez volt az utolsó ház Pesten, a mit jobbagy munkával építettek. Horváthék Bajáról felhozták ugyanis jobbagyukat s a mig az építkezés tartott, velők végeztették a munkálatokat.

Eme sokféle változások ellenére a ház is, az udvar is fennáll, mint nevezetes időknek nevezetes emléke, egy nagyjelentőségű multnak néma krónikása. Ma már nem hívja senki Szabadsajtó-udvarnak, az utczát sem nevezik Szabadsajtó-utczának, de arra fele járván, a mostanihoz hasonló idők alkalmával, átéljük és átérzünk az érzéseknél mindama nemes felbuzdulását, melyek megtisztelték e helyeket azzal, hogy röpké szavak alakjában fentartották emlékeket. S ezek az emlékek annál becsesebbek, minél inkább tudjuk, hogy nagy lelkeknek nagy és nemes felhevülései ádák számukra életet.

Zuboly.

sajtó-udvarnak s másnap már ez a felirat állott a kapu fölött, valamint az új nevek mindamaz utczák sarkain, melyek a nagy eseményekkel vonatkozásba kerültek. A márczius 15-iki események öröme rendezett általános illumináció alkalmával a Szabadsajtó-udvar a legnagyobb díszességgel volt kivilágítva. Az utczákra néző egyik kirakathat Magyarországot címere és a szabaddá lett sajtó allegorikus képe függött. A másikban Petőfi arcképe, az ifjusági vezéreke s mellette a tizenkét pont és a Nemzeti dal. A nagyszabású öröm azonban nem sokáig tartott, mert 1850-ben már újra felrakták a sajtóra a bilincseket. Az ötvenes éveknek mindjárt az elején a nyomda átköltözött a Koronaherczeg-utca és Kigyó-tér sarkán levő Brudern-házba, a Szabadsajtó nyomdája pedig átalakult kávéházzá, hova üdülés céljából tértek be a honfígondoktól elkedvetlenedett, és a bor, muzsika szavára mindenkor felderülő patrioták. Új korszak, új élet kezdődött ekkor a Szabadsajtó-udvar életében. Nem sokára gazdát is cserélt, Pálffy gróf lett a tulajdonosa, ott pedig, a hol ujjongó lelkesedés között szedték és nyomták a *Talpra magyar-t* és a magyar nép követelésének tizenkét pontját, híres, előkelő urak számára uri kényelmet kínáló kávéház létesült: a *Kammon-kávéház*. Írói tanyája is volt egyideig ez a kávéház, de a benne lefolyt kávéházi életnek sem előzménye, sem következménye, semmi nevezetesebb politikai vagy társadalmi akciókat nem eredményezett. Utolsó bérlelője, *Nérey Deszö* nevű kávé volt, utána bezárultak a Kammon ajtai, a plüssös székeket elhordták kültelki vendéglők díszítésére, a biliárdokat, márványasztalokat, hatalmas fali tükröket szétszedték, kocsikra pakolták és eladták, hogy lámpáknak és világító áruknak adják át helyöket.

Eme sokféle változások ellenére a ház is, az udvar is fennáll, mint nevezetes időknek nevezetes emléke, egy nagyjelentőségű multnak néma krónikása. Ma már nem hívja senki Szabadsajtó-udvarnak, az utczát sem nevezik Szabadsajtó-utczának, de arra fele járván, a mostanihoz hasonló idők alkalmával, átéljük és átérzünk az érzéseknél mindama nemes felbuzdulását, melyek megtisztelték e helyeket azzal, hogy röpké szavak alakjában fentartották emlékeket. S ezek az emlékek annál becsesebbek, minél inkább tudjuk, hogy nagy lelkeknek nagy és nemes felhevülései ádák számukra életet.

Zuboly.

SZÁZ ÉV ELŐTTI REPÜLŐGÉP.

Egy különös készüléknek a képe akadt a kezünkbe: egy repülőgép, melyet épen száz év előtt talált ki egy Dégen Jakab nevű bécsi órák. A repülőgép képe egy 1804—1808 közt megjelent s színes rézkarcokkal díszített könyvben jelent meg, melynek szövege latin, német, magyar és francia nyelven van írva. Magyar czime ez: *Természethistóriai képeskönyv az ifjuság hasznára és gyönyörködtetésére; mely az állatok, növények, virágok, gyümölcsök és ásványok képeit, a mesterségek és tudományok sok más oktatásra öszveválogatott tárgyaival együtt, igen jó eredeti munkák szerent kimetszve s kifestve, az ifjuság értékehez alkalmaztatott tudományos magyarázattal előadja. Készítette ezelőtt Bertuch F. J. Uj kiadás, deák és magyar leirással meg bővítve némely, buzgó hazafiaknak munkájuk által Bétsben.*

A repülőgép leírása így szól:

Dégének repülőmívé.

Talám az embernek, a kinek elméssége már oly sokat kitálalt, már gyakorta elzében foroghatott, hogy a madarak repülését mesterségesen ifjarnok által hímeeze, hogy úgy a levegő megmehetetlen térébe könnyűséggel felemelkedhessen. Nem régebben egy ügyes órák Bétsben *Dégen Jakab* Úr, szerentsés próbákat tett, az ő mesterséges ifjarnyáival a levegőbe való felemelkedésre. Ezt a Mivesmestert és az ő

repülő mívét látjuk itt (1. Kép) lerajzolva. Dégen Úr tudnik két íziformájú ifjarnyákat készített magának, (mellyeket a' 2. Képnél felülről láthatni) firnáztal beitatott finom papirosból, melyeknek a' felsőszínek 116 négyzetű lábra terjed, és 10 lábnyira a' hozzászállások. Hogy annál nagyobb rügőereje legyen, az egész készüléket keréltül fonta a' Mives nádvelező hasitmányokkal, 's ezeket selyem sinórral kötözte öfzve. A' Repülő teste, a' mint itt látjuk a' ifjarnyak között felegyenesedve áll, 's több bambufzúd által (aa) van a' Mívhez hozzákötve. A' kezei hajtják (bb) a' meggörbített rúdat, a' mely által a' ifjarnyak vízérsnyos helyhezteréseken fel 's alá vergődnek. Az első próbát ezel Dégen Úr 1808-dik ezentő tavaszán tette a' Bétsi lovaglópálotában, a' hol ő egy egyenlő tereherány segétségével, mely egy sinóron függött (d), 54 lábnyi magasságra emelkedett fel. Hogy pedig ezt a' próbátételt a' szabad ég alatt is megtehesse Dégen Úr, egy kis levegőlapátát kötött öfzve az ő repülőmívével, 's így repült fel 1808-ban November 12-dik és 15-dik napján Béts mellett a' Práterben minden Nézők tudájokra több ízben külömféle tájjék felé intézve, 's minden kárvezelny nélkül ismét lezállott. Ezen próbátételek a' Mivesmesterek mintegy 10,000 forint jövedelmet hoztak bé, papiros pénzben.

KIÁRENDÁLT URAK.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Írta RÁKOSI VIKTOR.

«Tudtam, hogy haragban vannak» — mily irtóztató banalitás volt ez, ennek a fiúnak a részéről. Az öreg nem mert rá nézni a fiára. Félt, hogy tekintetük hirtelen találkozik s a fiu kiolván onnan valamit, a mit ez a rongyos, keféletlen, torzomorz, sehol nem számító, csupán vegetáló emberalak elásott magába és soha föl nem főd senkinek se. Anyira ki nem meglushat, el nem éhesedhetik, hogy erről megfeledezhessék. Mikor fölvetette a fejét, arca közömbös, szeme fénytelen volt s nyugodtan folytatta a banalitást:

— És mégse jutott eszedbe, hogy e szerint nem járja, hogy az apád tudtán kívül beállíts oda?

— Szoknyás gyermekkorom óta játszópajtásom volt az Esztké és így eszembe se jutott, hogy most ne menjek oda.

— A mig gyerek voltál, nem is háborgattalak, de most már legény lettél, legalább úgy félig-meddig s lehetnek, a kik tetteidért felelőssé tesznek.

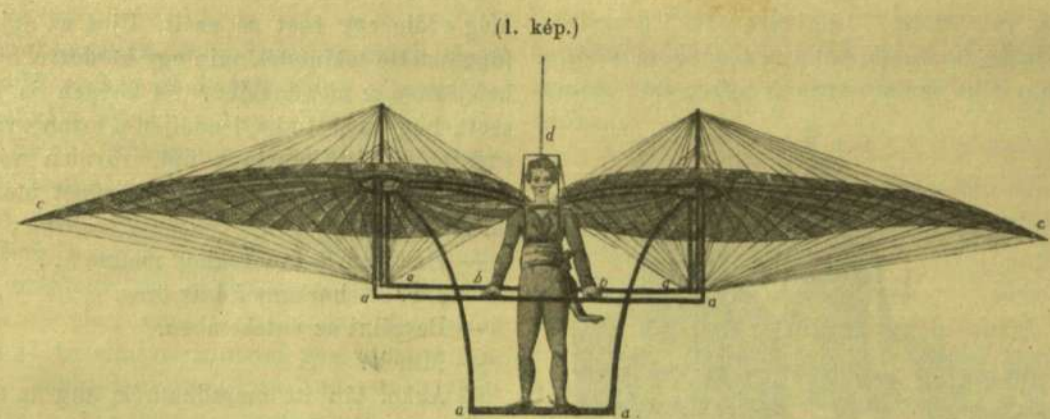
Egy darabig esend volt a szobában. Végre a fiú megszólalt:

— Annál inkább fel kell világosítania engem, hogy mért kerüljek egy házat, melynek lakói közül senki sem vettett ellenem soha?

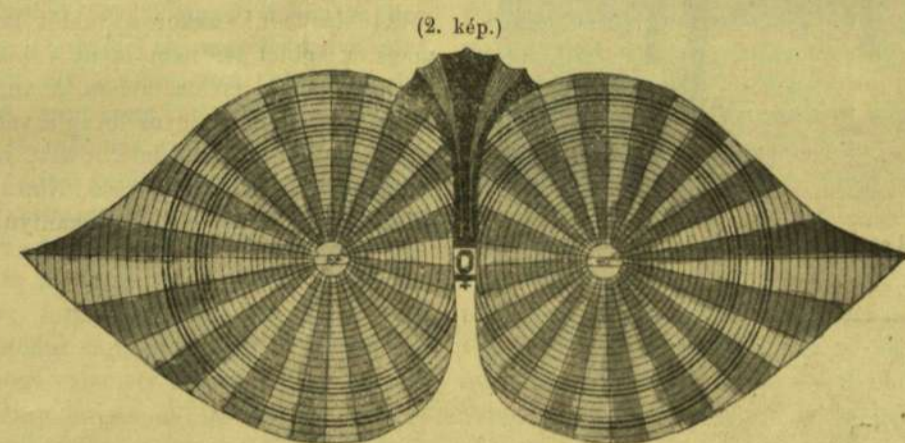
— Gondolod? — felelt Szentléleki, s hangja egyszerre rekedt lett. Ugy tetszett, mintha még többet is akarna mondani, de visszagyűrte az előtödni akaró szavakat. A fia vákázással tekintett rá. Szentléleki melle hullámzni kezdett attól a titoktól, mely majdnem kitért belőle. Mustrálta a fiát, mintha azon tűnődne, megérett-e már a komoly dolgok meghallgatására. A mustrálás eredménye kedvezőtlen lehetett, mert az öreg egyet legyintett a kezével, mintha valami gondolatot el akarna hajtani. Aztán lehunyta szemét és lehajította fejét. Majd lassu hangon így szólt:

— Majd egyszer... talán nemsokára. Kinyitotta szemét, szigorúan nézett Sándorra.

— Most elég ennyi: így akarom, így parancsolom! Megértettél?

DÉGEN REPÜLŐ GÉPE, 1808-BAN KÉSZÜLT METSZET UTÁN.

DÉGEN REPÜLŐ GÉPE FELÜLRŐL NÉZVE.

Az utóbbi szavakat már kiabálva mondta. A fiu felkelt és kiment. El volt tökéve, hogy nem fogad szót az apjának, a ki, — legalább ő így kombinált, — valószínűleg maga sem emlékezett már rá, hogy min kaptak össze Impérfalvival, de ősi szokás szerint föntartotta a gyűlöletet, melyet az idő csak egésztelhetősebbé tett.

Körülbelül ugyanebben az időben Impérfalvi is megkérdezte a leányától, hogy mit keresett ott a Szentléleki-gyerek?

— Másrok is el szokott jönni látogatába, — felelt a leány. (Csak azt nem említette meg, hogy eddig a napraforgó-szalomban szokta fogadni őt.)

— Az apjával haragban élünk, — szólt Impérfalvi elgondolkozva, — még te a világon se voltál, mi már ellenségek voltunk.

Miközben Impérfalvi pipára gyujtott, dörmögő hangon, meglehetősen érthetetlenül elmotyogott valamit az összeütközés történetéről. Néha elakadt és komisz kis arczából ki villogott valami kárörömmel vegyes kaján gyűlölet. Annyit világosan megértett, hogy Impérfalvi nem óhajtja a fiu idejását.

A leány mozdulatlanul ült egy rozoga széken, lassan elfordította a fejét az apjától és kinézett az ablakon. Talán attól félt, hogy könnyek tolnak a szemébe? Az apja hangjából kicsendülő gyűlölet egyszerre becsesebbé és kedvesebbé tette előtte Sándort. A hirtelen közzejük tornyosuló akadályok értékesebbé tették. Most emlékezett csak rá, hogy már hónapok óta türelmetlenül várta ezt a két nyári hónapot. Bizonyosan azért, mert ekkor legalább volt egy rendes társa, a kivel kellemesen szórakozott. Különben nem igen volt neki társasága Anyira szegények voltak, hogy nem járhattak sehová se, nehogy nekik is fogadniok kelljen. Mert az Impérfalvi-leány nem mehetett el olyan uzsonára, a melyet nem adhatott vissza, még látogatába se mehetett el, mert ha visszajárta a vizitét, ez öket zavarba hozta volna. Így hát minél jobban nőtt a leány és nyílt az értelme, annál nehezebb és nyomasztóbb ködök neheztek a lelkére. Micsoda irtóztató

telet töltött ebben a hideg, mély völgyben, melyet a nap már délután három óraker elhagyott s helyette megjelentek az éj borzongató árnyai. Természetesen a tanyája neki is a konyha volt s mint gyerek, egészen jól érezte magát a meleg szögletben, eljátszogatott rongyokból készült babáival s elbeszélgetett öreg cselédjükkal. Később is aztán, mikor már unta ezt a környezetet s a babák visszaváloztak ronggyá, csak itt maradt, mert nem volt hová mennie. Eljutott tizenhatodik éveig a nélkül, hogy egyetlen barátja lett volna. Azaz, hogy volt neki mégis egy, a ki némileg elviselhetővé tette az életét: ez iskolatársa, a Blau Klári volt, a ki könyveket kölcsönözött neki. Ezenkívül még egy élvezete volt, az hogy vacsora után nagy kendőt kanyarintva a nyakába, elszőköt hazulról a Pordának háza elé s hallgatta Etelka kisasszony zongorajátékát, melyet művészinél tartottak a városban, mert Budapesten tanulta. A kis Esztkének valóban művészi is volt.

Az apák tilalma új varázsszal vont be a két fiatal léleknek egymáshoz való viszonyát. E tilalom nélkül a gyermekkorú bizalom kagylójából talán sohasem bontakozott volna ki a szerelem gyöngye. Milyen szivdobogva siettek találkozni a patak partjára, a kis füzes ligetbe s minden semmisség, a mi köztük szóba jött, most százszorosan fölkelte érdeklődésüket. Lassan-lassan tudatára ébredtek annak, hogy szeretik egymást s mindegyik tisztában volt a másiknak érzelmeivel, noha se zúgó viz, se sugdosó fák, se futó felhő nem hallották soha szent esküvéseiket. S mikor újra elérkezett a bucsúzás ideje, még akkor se tettek fogadalmat egymásnak és Sándor csak annyit mondott: *Nem felejtetek el és visszajövök hozzátok.* A mire a leány egyszerűen annyit felelt: *Várok rád.*

Mielőtt Szentléleki Sándor elvégezhette volna a sárospataki gimnáziumot, kiürült a családi kincstár s egy napon, mikor a fia a tanulószobában olvasgatott, megnyílt az ajtó s egészen váratlanul az öreg Szentléleki lépett be rajta. Leült, sokáig hallgatott, majd monoton

A karuzel egyik alakja fekete bársony díszruhában.

HONVÉD HUSZÁRTISZTEK KARUSZELT RENDEZTEK FEBRUÁR HÓ 25-IKÉN SZEGEDEN. KÉPÜNK A RÉSZTVEVŐ TISZTEKET ÁBRÁZOLJA.

hangon, minden megindulás nélkül, előadta a fiának, hogy nem tudja tovább taníttatni. A gyerek nem volt nagyon elkényeztetve, soha kedves és örömdolgot az apjától nem hallott s valahányszor életében az öreg őt megszólította, mindig készen állt arra, hogy ez a beszélgetés neki szomorúságot fog okozni. Most is fölemelte sápadt, bánatos arcát s mély tüzi szemeit apjára függesztette. De nem szólt semmit. Az apja folytatta:

— Van egy gazdag atyánkfia a Nyírvidéken. Ez megígérte egyszer, hogy odavesz az uradalmába gazdasági irtoknak. Irtam hozzá egy levelet, ha itt sehogyse tudsz már tovább menni, bármely pillanatban elindulhatsz hozzá. Valami tulságos nagy jóindulatot ne várj tőle, mert nagyon távoli atyafiság, olyan sógorság-komasság féle...

Itt az öreg elkezdett kaparászni valamelyik belső zsebében s onnan egy levelet és nagy kinnal egy tizforintost húzott elő.

— Ez az utolsó pénzem számodra, ennél többet tőlem ebben az életben aligha kapsz.

A fiu átvette a levelet és a bankót és eltette. Még eddig egy szót se szólt. Ujra az apjára függesztette tekintetét, mintegy kérdezve, hogy befejezte-e a mondkáját? Az öreg is látta, hogy nem tudja, beszéljen-e tovább, vagy egyszerűen itt hagyja a fiút, röviden véget vetve a bucsuzásnak? Hosszabb szünet után a fiú megszólalt:

— Ha apám a tanárokhoz menne...

— Én? — horkant föl az öreg.

— Beszélni az érdekemben.

— Minek?

— Akkor tán itt maradhatnék, míg az esztendő véget ér...

Igen, ez megfordult az öregnek a fejében is, nem most, hanem régebben. Ha meg tudott volna alázkodni, akkor a sublót tartalma és maga a sublót is, nem ment volna rá olyan hamar a pataki iskolázatásra. A vén hidalgó, a Cid-románecok rongyos lovagja, vállat vont s egy melankólikus mozdulatot tett, mely teljes lemondást jelentett. Már késő! Nincs már semmink a világon, se ezüst sarkantyú, se török

A karuzel egyik alakja kurucz kori díszruhában.

A HÉTRŐL.

A tüntetés. Bizonyára nagyon sok ember van, a ki már erendően elítél vagy helytelenít minden utcai tüntetést, mert nem lát benne egyebet, mint a szabad közlekedés sérelmét és akadályozását. Hogy az utcai demonstráció csakugyan forgalmi akadály és bizonyos mértékben a közlekedés szabadságának, sőt biztonságának is bántása, ez tagadhatatlan. De ez még nem teszi jogosulttá minden ilyen demonstrációnak már eleve való megbélyegzését. A tüntetés nem mindig erkölcs nélkül való, sőt igen sokszor tisztelni való erkölcsrel teljes. Ennek az elismeréséhez nem is kell épen a Gambetta fölfogása, a kinek a lelke telve lévén a nagy forradalom kultuszával, a tüntetésekről így nyilatkozott:

— Én a demonstrációkban a forradalmak gyermekkorát tiszteltem!

Mondom, nem is kell Gambettának lennie az embernek, hogy magában egy tüntetésben csak azért, mert tüntetés, ne lásson okvetetlenül elítélni való dolgot. A kiknek a szabadságért és dicsőséges nemzeti értékekért annyit küzdeni, tűrni és szenvedni, mint nekünk, bőséges alkalmunk volt látnunk tüntetéseket, a melyeket forgalmi és közlekedési akadálynak bélyegezni nagy eszmények és nemes kultuszok sérelme lett volna. Mert a tüntetés igen sokszor dicsőséges ideálok tisztelésének vagy a megbántott nagy érzések és kultuszok tiltakozásának elemi megnyilatkozása. Viszont való, hogy az ilyen természetű, ilyen lelkű demonstrációknak nem az üzleti kirakatok védtelen és ártatlan üvegtáblái adták meg az árát és a lelkesedés meg tiltakozás szava nem revolverek torkával szólalt meg. Ha romboló és lövöldöző tömegek rohannak végig az éjszakában az utcákon: ez már nem tüntetés, hanem féktelenkedés, a minek a hatása nem a szívek fölgújítása valamely hirdetett vagy üldözött eszméért való lángolásra, hanem ijedelem és keserűség azok ellen, a kik így cselekednek. Sajnos, nekünk budapestieknek az utóbbi időkben nem egyszer, a minapában nem először volt alkalmunk látni ilyen üvegromboló, fegyverdördöléses és vérontó demonstrációt, a mely egyebre se jó, mint a polgárság megriasztására, megkárosítására és a közbiztonság megcsökkentésére. Az ilyen demonstráció nem lehet eszmék vagy erkölcsi meggyőződések megnyilatkozása, ha pedig ilyenek tervezettek, a legtöbbet annak árt, a minek használni szándékozott.

Iró és téma. Két író hallott valakitől egy históriát, a melyet mind a kettő alkalmasnak ítél a földolgozásra és csakugyan meg is irt mind a kettő. Ebből a teljesen véletlenségből plágium-affért kanyarított a rosz-hiszeműség vagy a hebehurgyaság. Magával ezzel az idélen afférral igazán nincs miért foglalkozni; de érdemes élni az alkalommal, hogy néhány szót ejtsünk egy olyan viszony természetéről, a mely nagyon is rászorult arra, hogy igen sokak előtt igazabban megvilágíttassék. Ez az író, a téma és az alkotás egymáshoz való viszonya. Abból az elemi igazságból, hogy egy költői munka a fantázia születtje, nagyon sokan azt a merev következtetést vonják le, hogy eredeti költői alkotás csak az, a melynek a témája, tehát a nyersanyaga is az alkotója képzeletében született. Mindenesetre vannak ilyen alkotások is, sőt vannak írók, a kik minden alkotásuk anyagát

a képzeletükből bányászták ki; de ez a világért se jelenti azt, hogy csak ezek az írók alkottak eredetit, még kevésbé, hogy okvetlenül ezek produkáltak volna a legértékesebbet. Ha ilyen mereven állana a tétel, akkor, hogy a legelemibb példával demonstráljunk, semmi olyan irodalmi, olyan költői alkotás nem tarthatna számot az eredetiség értékére, a mely a tárgyát a história világából merítette és Shakespeare legtöbb drámája — plágiummá silányodnék. Már pedig ilyen jőzön elmével hirdetni nem lehet. A fantázia munkájának nem kizárólagos megnyilatkozása a kieszelés. A fantáziának, a költői alkotásnak megnyilatkozási módja a költői megjelenítés is, vagyis az, hogy megtörtént, hallott dolgokat egy poeta-egyeniség sajátos fölfogásának levegőjében megelevenítve állít elénk. Ez ép oly kevésbé veszi el az alkotás eredetiségét, mint egy márványszoborét az, hogy már — márvány volt azelőtt is, mielőtt szobrot csináltak belőle. Hogy a nyers anyagot honnét vette az író, a művész, az egészen másdrangú dolog, a fő az, hogy író módjára, művész módjára bánják vele, mert tudva, hogy: forma dat esse rei. Nem való tehát megütödni rajta, mikor azt halljuk vagy olvassuk, hogy valamely irodalmi alkotás nyers anyaga készen jutott az író kezébe. Hibája vagy fogyatéka az így készült munkának csak az lehet, ha a tárgy a földolgozásban

nem kapott művészi karaktert: de ebben az esetben se lesz plágium — a mi egy kész művészi munkának az eltulajdonítását jelenti, — hanem csak művészi érték nélkül való reprodukció.

Indulat és — etikett. A német közmondás azt tartja, hogy a nyomor az, a mi veszekezik, Wilde Oszkár pedig azt írta, hogy az előkelőség mindent tud, csak — kiabálni nem. Egy spanyol infáns bizonyára nem tartozik az inségesek szomorú hadába és egy spanyol királyi herceg felesége bizonyára előkelő asszonyság. A német közmondás és Wilde Oszkár szerint tehát egy ilyen pár sorsa nem lehetne más, mint — békeséges csönd vagy csöndes békeség. A közmondások forrása az élet ismerete, de azért történnek dolgok, a melyek azt mutatják, hogy az élet nem ismer, vagy elfelejt némely közmondásokat és Wilde Oszkárnak se tudja minden aforizmáját. Ime a spanyol udvarnak, Bourbon Alfonz infánsnak meg a feleségének épen nem épületes szenzációja! Egy házaspár a trón tövében, a kik égő gyűlölettel veszekednek egymással és az asszony mérgezett hegyű tőrrel rohan az urának! Hogy boldogságot a legnagyobb rang se ad okvetlenül a szíveknek és a trónok körül is vannak szerencsétlen frigyek, azt régen tudjuk, de ismerjük azt a tanítást is, hogy az uralkodó magassá-

BIRKA-FEJÉS. — Juskó Béla rajza.

(Folytatása következik.)

gokban az uralkodás művészetét az emberek magukon kezdik. Ott rab és néma marad minden indulat, a mi szabadon és hangosan tör ki a közönséges halandókból. A madridi példa azt mutatja, hogy ez is olyan szabály, a mit a kivételek erősítenek. Mindenütt ember marad az ember, hol ura, de hol meg rabja érzésének, szenvedelmének, indulatának, a mely ha föléje kerekedik: kiabál, sikolt, sőt kést ragad még ott is, a hol az egész világ legelőkelőbb emberei számára fogalmazták meg — a spanyol etikett törvényeit.

Dr. LUDVIK ENDRE.

A fővárosi orvosok s különösen a budai kórházak orvosai lelkesen megünnepelték Ludvik Endrét abból az alkalomból, hogy most töltötte be kórházi orvosi működésének 35-dik évét. Méltán is ünnepezték, mert mint a főváros budai kórházainak igazgatója, nagy érdemeket szerzett a közegészségügy terén. 1873-ban került a Szent János kórházhoz mint sebész-főorvos, 1885-ben lett a kórháznak, majd az összes budai kórházaknak igazgatója. Munkásságának egyebeken kívül olyan eredményei vannak, mint az új Szent János-kórház és a Margit-kórház. Orvosi tudását, emberséges érzelését nagyon sok volt betege áldja, az orvosok pedig, a kik vezetése alatt dolgoztak s ma dolgoznak, mindig szeretettel emlékeznek meg róla. Ennek bizonyosága az az ünneplés is, a melyet márczius 14-én rendeztek tiszteltetésére s melyen mint az orvosok ajándékát, egy díszes masszív ezüst kazettát adtak át neki. A kazettának födelében van Pap Henriknek egy festménye s mindazoknak az orvosoknak az arcképei vannak benne elhelyezve, a kik egykor a Ludvik vezetése alatti kórházakban dolgoztak.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

III. FEJEZET.

Keztyűs kézzel.

Miután híre járt, hogy Lujanóban egy bizonyos Milanóból érkezett egyén kolerára esett, — Milanóban ez a betegség uralkodván, — don Giuseppe azonnal intézkedett, hogy a konyhai bevasárlások Porlezzában történjenek Lujanó helyett, s ezzel megbizta Panighét Giacómót, a postást, a ki a leveleket vitte Valsoldába. Panighét Giacómó meghozta a szokott kosarat s a kosárban a kelkáposzta alatti egy levelkét találta, don Giuseppehez intézve, mely így szólt:

„Ön, ki kártáznai szokott don Franco Maironival, figyelmeztesse őt, hogy a lujanói levegő sokkal jobb az orianál. Tivano.”

Don Giuseppe nagy izgatottságában megmutatta a levelet Mairiának s az épen nála időző Pasottinének. Alig hogy a süket elolvasta, mindhárom csodálatos, leirhatatlan néma mozgásokkal kezdtek el.

Mária és don Giuseppe dühös taglejtésekkel és szemforgatásokkal kifejezték meglepetésüket és ijedelmüket; Pasottiné, félig ijedten, félig zavarban, nyitott szájjal nézte őket, a levéllel kezében, mintha értendő; valóságban csak annyit értett meg, hogy a levélnek valami rettenetést kell tartalmaznia. Majd megvillant valami az eszében, don Giuseppe megnyitotta a lapot balkezével, jobb mutatóujjával megmögökte a „Franco” szót; keresztebette csuklóit, kérdő arckifejezéssel; s minthogy a másik kettő ráismerve a bilincs alakjára, egész erővel igent bólogatott, — Lujza iránti nagy szeretetében szinte magánkívül és nem törődve többé a saját ügyével, megmagyarázta jelekkel, mintha a másik kettő is süket volna, hogy azonnal Oriába szalad don Francóhoz és átadja neki az iratot.

Zsebébe dugta a papírt s útnak indult, alig

Dr. LUDVIK ENDRE.

köszöntve don Giuseppét és Mairiát, a kik hiába próbálták, félig magukhoz térve, őt megállítani, visszatartani, minden lehető óvatosságra inteni.

Kisiklott kezeik közül és lépegetni kezdett, rázogatva magas nagy kalapját, porban vonszolva régi szürke szoknyáját Oriá felé, a hova egész felhevülve érkezett és a feje tele volt csendőrökkel, házkutatással, letartóztatással, rémülettel és sirással.

Felment a Ribera-féle kertecské lépcsőin, egyenesen berontott a szalonba, ott embereket látott, megismerte a vámszedőt és a porlezzaai cs. kir. biztost, megijedt, attól felve, hogy a végső csapásra jöttek el, de meglátta Bianconinét és Puttini Giacomo urat is és fellelegzett.

A biztos a díszhelyen ült, a nagy kanapén a főmérnök mellett. Sokat beszélt, nagy könnyűséggel és élénkséggel, különös előszeretettel nézve Francóra, mintha Franco volna az egyedüli, a kiért érdemes szót és szellemet pazarolni.

Franco karosszékben ült, némán, magában mérgeződve, mint a ki idegen házában van s ott valami büzt érez és illedelemből sem nem menekülhet, se ki nem fakadhat.

A krimi hadjáratról folyt a beszéd s a biztos magasztalta a szövetségek tervét, hogy a kolosszust törekvéseinek oly sebezhető pontján támadják meg, úgy beszélt az orosz barbárságról, sőt az egyeduralkodásról is, hogy Franco elrémült egy angol-francia-osztrák szövetség gondolatától, Carlascia pedig magánkívül volt bűnbánatában, mert ő neki még 1849-es eszméi voltak és a czárbán egy hatalmas házibarátot látott.

— És ön, első politikai képviselő uram, — szólt a biztos, sárgás, ironikus mosolygásával Giacomo felé fordulva, — mit mond ön hozzá? Giacomo úr pislogott szemével s kissé megtapogatta térdeit, így felelt:

— Én, nagyon tisztelt biztos úr, se Orosz-, se Francia, se Angolországhoz nem értek s velük nem törődöm. Hagyom őket veszekedni egymással. Hanem én, az igazat megvallva, sajnálom azt a szegény ördög Papuzzát. Nyugodt, mint egy birka és az egyik mumust mutat neki. Segítségért kiált, s amazok ötvenen futnak segítségére és most mind a nyakán ülnek, fölészik a szegény Papuzzát, és akár győz, akár vesz, egy ingre vetkőztetik.

Ezen a papuzsa (papucs) oszúneven Giacomo úr velencei szokás szerint a törököt nevezte. Törökország személyesítése volt ez egy eszményi törökben, megfelelő turbánnal, szakállal, hassal és papucssal. Az ő békeszerető természetében és félig szabadelvű gondolkodásában Puttini úrnak gyengéje volt a lusta, békés és jólelkű Papuzsa.

— Legyen nyugodt, — szólt nevetve a biztos. — Az ön Papuzsa barátja legjobban fog járni. Mi is barátjai vagyunk a Papuzzának s nem fogjuk engedni, hogy megcsónkítsák vagy erét vágnak rajta.

Franco nem állhatta meg, hogy boszús képzel ne mormolja:

— Pedig ez ugyan szép hálátlanság volna Oroszország iránt!

A biztos hallgatott és Pepi asszony szokatlan tapintatossággal javasolta, hogy menjenek a virágokat megnézni.

— Helyesen! — szólt a mérnök, ki nagyon örült, hogy ez a párbeszéd félbeszakadt.

A teremből a kertbe menet a biztos bizalmasan karonfogta Francót és fülébe súgta:

— Tudja, igaz van a hálátlanságot illetőleg, de bizonyos dolgokat mi hivatalnokok nem mondhatunk el.

Franco, a kit a cs. kir. kérésnek érintése égett, meg volt lepette ezen az ötleten. Ha ennek az embernek olaszosabb arca lenne, hitt volna neki; ezzel a kalmuk főval nem hihetett és elejtette a beszélgetést. De ismét felvette a másik félhangon, a tő felőli korlátnak támaszkodva és szinleg a *figus regenst* nézve, mely a falat fődte.

— Ön is óvakodjék — így szólt, — bizonyos szavaktól. Vannak bestiak, kik félremagyarázhatják, — és fejével könnyedén jelezte a vámszedőt. — Óvakodjék, óvakodjék.

— Köszönöm, — felelt Franco szárazon, — de nem hiszem, hogy szükségem lenne óvakodni.

— Nem tudhatni, nem tudhatni, — suttogta a biztos és Francóval együtt odalépett, a hol a vámszedő és a mérnök czompokról beszélgettek, a lépcsőhöz, mely a kertecské második sájkára vezet.

Ott közben állt a híres vörös cserép a jázminnal.

— Ez a vörös rozslú fest itt, Maironi úr, — szólt a nagy szelindek rögtönözve s egy ütést mért kezével a levegőbe, mintha mondaná: „el vele!”

Ebben a pillanatban Lujza mutatkozott a terem mellett kertben és hívta férjét. A biztos túlbuzgó segéjé felé fordult és nyersen mondta neki:

— Hagyja békében.

Pasottiné elmenőfélben volt és üdvözölni kívánta Francót. Ez a kerten át akarta őt vezetni, de amaz kerülni akarva a czeremóniákat a többi urakkal, jobb szeretettel a belső lépcsőn lemenni és Franco elkísérte őt az utcai ajtóig, mely nyitva volt.

Nagy bűnbánatára Pasottiné a helyett, hogy kimenne, becsukta az ajtót, izgatott és egészen érthetetlen taglejtésekbe kezdett, melyeket elfojtott sóhajtsókkal és szemforgatásokkal kísért; ezek után pedig kivett zsebéből egy levelet és Francónak nyújtotta.

Franco elolvasta, vállat vont és zsebredugta a papírt. S miután Pasottiné az ő kétségbeesett mimikájával azt tanácsolta: „szökni, szökni, Lujanó, Lujanó”, megnyugtatta őt mosolygva, egy kézmozdulattal. Emez ismét megragadta kezeit, rázogatta jobbra csúsztott nagy kalapját és két hosszú fekete hajfürtét, reszkető könyörgéssel. Ezután szeméit tágra nyitotta, ajkait kieserosította, a mennyire csak tudta, mutatóujját orrára tette a hallgatás jeléül.

— Pasottival is! — szólt, s ez volt egyedüli szava az egész magyarázat alatt; végre odább állt.

Franco ismét felment a lépcsőn, gondolkodva kellemetlenségein. Lehetett hamis vészír, lehetett komoly dolog. De miért fogták el őt? Ígykezett visszaemlékezni, van-e házában valami kompromittáló dolog, de nem talált semmit.

Nagyanjának lehető gondoságára gondolt, de azonnal elűzte ezt a gondolatot, gáncsolta érte önmagát s minden elhatározást későbbre halasztott, majd ha feleségével beszélhetett. Visszatért a kertbe, a hol a biztos meglátván őt, arra kérte, mutassa meg ama bizonyos dahliákat, melyeket Pepi asszony annyira dicsért.

Hallván, hogy a dahliák a konyhakertben vannak, indítványozta, hogy Franco kíséje őt oda. Mehetnek ketten is, a többiek úgy sem szakértők. Franco elfogadta. Ennek a kis keztyűs spizielnek a magatartása nagyon különösnek tetszett Franco előtt, mégis szerette volna megtudni, vajjon összeegyeztethető-e valamiképpen a titokzatos figyelmeztetéssel.

— Hallja, Maironi úr, — szólt határozottan a biztos, mikor Franco becsukta maga mögött a kertajtót. — Egy szót akarok szólni önnek. Franco megállt és összehúzta szemöldökét.

— Jöjjön ide! — tette hozzá a másik parancsolólag. — Az, a mit tenni fogok, talán ellenében van kötelességemmel, de mindamellett megteszem. Sokkal jobb barátja vagyok a mar-chesa asszonynak, az ön öreganyjának, sem-hogy meg ne tenném. Ön igen súlyos veszélyben van.

— Én? — szólt Franco hidegen. — Minő veszélyben?

Franco gyorsan és biztosan be tudott látni másnak gondolatába. A biztos szavai jól meg-egyeztek Pasottiné híradásával; mégis érezte ebben a pillanatban, hogy a kis spizli szívén-ében áruslás lakozik.

— Minő veszély? — felelt ez. — Mantova. Franco szemhunyorítás nélkül hallotta a rettenetes nevet, mely egyértelmű volt a börtön-nel és az akasztófalal.

— Én nem félek Mantovától, — szólt. — Nem tettem semmit, a miért Mantovába küld-hetnének.

— És mégis!

— Mivel vádolnak? — ismételte Franco.

— Ezt meg fogja hallani, ha itt marad, — felelt a biztos, megnyomva az utolsó szava-kat. — S most lássuk a dahliákat.

— Nem tettem semmit, — tért vissza Franco az előbbi tárgyra. — Nem mozdulok innen.

— Lássuk azokat a dahliákat, lássuk, lás-suk, — sürgette a biztos.

Ugy tetszett Francónak, mintha köszönetet kellene mondania ennek az embernek s nem volt reá képes. Megmutatta neki virágait annyi udvariassággal, a mennyire épen székség volt és teljes nyugalommal; s visszakísérte a kert-ből a házába.

A teremben egészen más dolgokról beszél-gettek. Pepi asszony rettenetesen félt a khole-rától. Beismerte, hogy a kholera arra int minden jó keresztényt, hogy Isten malasztját ker-resse s ha az ember Isten malasztjában van, akkor boldogság másvilágra menni.

— De mégis! A börtört is odaadni! Hej, ezt a kedves börtört! Meggondolni, hogy holnapra már üres lehet!

— A kholera, — szólt Lujza, — ha belátása volna, nagyon szép dolgokat tehetne, de nincs belátása.

— Nézze, — súgta Pepi asszonynak, mialatt Biancon felkelt, hogy a biztos elé menjen, a ki Francóval visszatért, — a kholera képes elvinni önt és itt hagyni a fűjét.

Erre a rendkívüli fordulatra Pepi asszony ijed-tében összeresztett, felkiáltott:

— Szűz Mária! — Azután észrevette, hogy elárulta magát, hogy nem mutatta Carlasciája iránt azt a gyöngédséget, a melyről mindig be-szélt, megfogta szomszédja térdét s lehajolt, vörösen, mint a pipacs, súgva neki: „psz! psz! psz!”

De Lujza már nem ügyelt reá. Francónak egy tekintete megmondta neki, hogy valami történt.

Miután mindenki elment, Piero bácsi olvasni kezdte a „Milanói Ujság”-ot s Lujza így szólt férjéhez:

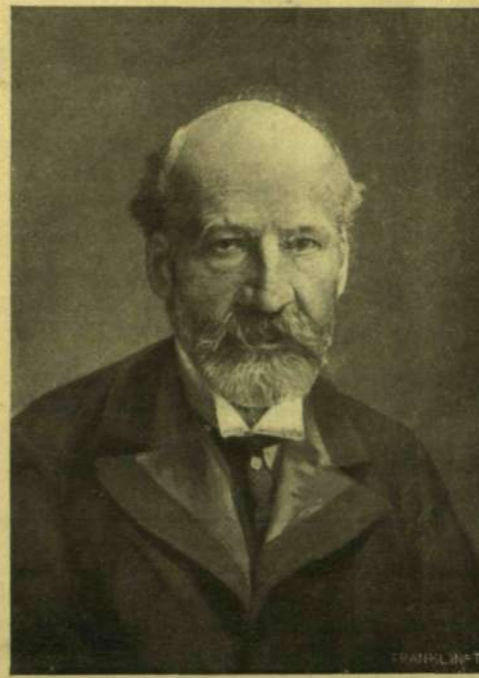
— Három óra van, menjünk Mairiát felkel-teni.

Mikor a hálószoba alkonyában voltak, Lujza a helyett, hogy az ablaktáblákat kinyitná, meg-kérdezte férjétől, mi történt. Franco mindent elmondott, Pasottiné levélkijétől kezdve a biz-tos különös magaviseletéig.

Lujza nagyon komolyan, de félelem jele nélkül hallgatta. Megvizsgálta a titokzatos levelet. Ő és Franco tudták, hogy a porlezzaai kormány-hivatalnokok között van egy becsületes ember, a ki 1849 és 50-ben számos hazafit megmen-tett azáltal, hogy titkon figyelmeztette őket; de azt is tudták, hogy ez a becsületes ember nem ismeri sem a helyesírást, sem a nyelvtant. A Pa-sottiné által hozott levélke egészen hibátlan volt. A mi a biztost illeti, tudva volt, hogy egyike a kormány leggyászosabb és leggonoszabb eszközeinek. Lujza helyeselte férjének feleletét.

— Meg mernék esküdni, hogy rá akarnak birni téged az elutasásra, — mondta.

Franco maga is ezt gondolta, de nem találta észszerű okát. Lujzának megfordult eszében egy főtévés, melyet a nagymama iránti ellen-szenve sugallt neki. A biztos jó barátja a nagy-mamának, ő maga megmondta, szerinte különös

Tweedmouth lord angol tengerészeti miniszter, kinek a német császár nagy feltűnést keltett levelet írt.

raffinált ravasszággal. A biztos keztyűjében a nagymama karmai rejlenek. Az unokaöcs szö-kése vallomás lenne s olyan kormányának, a minő az osztrák, jó ürügy arra, hogy a nagybácsit sújtja érte. Lujza nem mondta el ezt rögtön, csupán sejtini engedte, hogy van egy gondolata; ekkor férje apránként elmondatta vele.

Hallván őt, szívében hitt neki, de szóval ellent mondott, próbálta védelmezni nagyany-ját egy nagyon is szörnyű vád ellen. Bárhogyan legyen a dolog, férj és feleség teljesen meg-egyeztek abban az elhatározásban, hogy nem mozdulnak, hogy bevárják az eseményeket.

IV. FEJEZET.

Karmokkal.

A főmérnök nem vett észre semmit és két nappal utóbb, lejárván szabadsága, békésen el-utazott a hajóval, hosszú szürke útikönyvége-ben, Ciával, gazdasszonyával együtt. Elmúlt további tíz nap is, minden újság nélkül, úgy, hogy Franco és Lujza elhittették magukkal, hogy igazán csak rossz tréfát üttek velük s hogy a rendőrség nem fog mutatkozni. Október első-jének estéjén vidáman tarokkoztak Puttinival és Pasottival, s miután a vendégek idejében eltá-voztak, aludni mentek. Lujza megcsókolván az alvó leánykát, melegnek találta. Megfogta kezét és lábait.

— Mairiának láza van, — mondta. Franco fogta a gyertyát és megnézte. Mária aludt, fejeeskéjét szokása szerint jobbal vállára

Lei Pou T'ong, az új bécsi kínai követ.

hajtvá. Szép arczoskaja, mely álmában min-dig komoly volt, kissé égett, lélegzete kissé gyorsabb volt. Franco megijedt, egy pillan-at alatt elképzelte a kanyarót, vörhenyt, gyomor-rontást, agyvelőgyuladást. Lujza sokkal nyu-godtabban belférgekre gondolt és elkészítette a santonint az éjjeli asztalkára. Azután apa és anya zaj nélkül lefeküdtek, eloltották a gyer-tyát és figyelmesen hallgatták a kicsike gyenge és rövid lélegzetét. Elszunnyadtak, de éjjel táj-ban Mária felébresztette őket sirásával. Meg-gyújtották a gyertyát és Mária megnyugodott, bevette a santonint. Azután ismét sírni kezdett, a nagy ágyba kívánczoltot mama és papa közé s ott rövidesen elaludt; de álma nyugtalan volt, sirásokkal megszakítva. Franco égve hagyta a gyertyát, hogy jobban megfigyelhesse.

Ő és felesége, mindketten lesték gyermekük-et, a mikor az utcai ajtón hirtelen két ütös hallatszott. Franco rögtön felült az ágyban.

— Hallottad? — Pszt! — mondta Lujza, megragadva egyik karját és hallgatózva.

— Ismét két erősebb ütös. Franco felkiáltott:

— A rendőrség! — és kiugrott az ágyból.

— Eredj, eredj! — könyörgött az asszony félhangon. — Ne hagyj magadat elfogni! Szök-jél az udvar felé! Mász át a falon!

Ő nem felelt, sietve félig felöltözött s ki-rohant a szobából, eltökélve, hogy önként nem hagyja el Lujzáját, beteg Mairiáját s megveti a veszélyt. Lefutott, átugorva a lépcsőket.

— Ki az? — szólt, mielőtt ajtót nyitna.

— A rendőrség! — volt a felelet. — Nyissa ki azonnal.

— Nem nyitom ki éjszaka olyannak, a kit nem látok.

— Nyissa ki, Maironi úr! — szólt ekkor egy hang, melyet Franco jól ismert.

A vámszedő hangja volt. Franco ajtót nyi-tott. Belépett egy fekete ruhás, szemüveges úr, utána a szelindek; a szelindek után egy csendőr lámpával, azután három más fegyveres csendőr, két közlegény s egy altiszt, a ki egy nagy bór-szákot vitt. Valaki kívül maradt.

— Ön Maironi úr? — szólt a szemüveges, a milanoi rendőrség egy tisztviselője. — Jöjjön fel velem.

S az egész társaság felment a lépcsőn, nehéz léptekkel, a katonai fegyverzet zajával.

Még nem voltak az első emeleten, mikor a lépcső felülről megvilágosodott, zokogás és jaj-gatás hallatszott a második emeletről.

— Ez az ön felesége? — kérdezte a tiszt-viselő.

— Azt hiszi? — felelt Franco gúnyosan.

A vámszedő mormolta:

— A cseléd lesz.

A tisztviselő megfordult, hogy rendeletet ad-jon; két csendőr előlépett, sietve felmentek a második emeletre. A rendőrkém megkérdezte Francótól, nyersebben, mint előbb:

— A neje ágyban van?

— Természetesen.

— Hol? Föl kell kelnie.

A hálószoba ajtaja kinyílt. Lujza jelent meg pongyolában, kibontott hajjal és gyertyával kezében, míg egyik csendőr a lépcső felső kor-látjára támaszkodva leszlott, hogy a cseléd félig elájult és nem képes lejönni. A tisztviselő meg-parancsolta neki, hogy társát hagyja ott a leánynál s maga jöjjön le, azután köszönt az úrnőnek, a ki nem felelt köszöntésére. Azt re-mélte, hogy Franco megszökött s sietett kijönni szobájából, hogy tartóztassa s ha lehet, félre-vezesse a rendőrséget. Meglátva férjét, ijedten összeresztett, de azonnal legyőzte magát.

A tisztviselő előre lépett, hogy bemenjen a szobába.

— Ne, — kiáltott fel Franco, — ott beteg van.

Lujza megfogta a csukott ajtó kilincsét, sze-mébe nézve a rendőrkém.

— Ki az a beteg? — kérdezte a tisztviselő.

— Egy gyermek.

— Hát mit gondol, mit vétünk neki?

— Bocsnát, — szólt Lujza, idegesen rázva a kilincset, mintegy kihívás jeléül. — Szüksé-ges, hogy mindnyájan bemenjenek?

— Mindnyájan.

A hangok és a kilincs lármájára a kis Mária kétségbeesett és fáradt sirásra fakadt, a mely-től megfájdult az ember szíve.

— Lujza, — szólt Franco, — hadd játszsák el ezek az urak a szerepüket!

A csendőrtisztviselő fiatal, elég elegáns ember volt, finom, de gonosz arckifejezéssel. Francóra baljósulást pillantást vetett.

— Hallgasson a férjére, asszonyom, — mondta, hogy valami módon visszavájon. — Okosnak találom.

— Kevésbé okos, mint ön, a ki egy hadsereggel kísérte magát, — felelt Lujza, kinyitva az ajtót.

Amaz reá nézett, vállat vont és tovább ment, követve a többiekkel.

— Nyissanak itt ki mindent! — szólt hangosan, nyersen, az íróasztalra mutatva. Franco nagy kék szemű villámokat szórtak.

— Beszéljen halkán! — szólt. — Ne ijessze meg a gyermeket.

— Hallgasson! — mennydörgött a tisztviselő, öklével ütve az íróasztalra. — Nyissa ki!

A gyermek erre a zajra elkezdett keservesen zokogni.

Franco dühösen az asztalra csapta a kulcsot.

— Itt van! — szólt.

— Ön le van tartóztatva! — kiáltott a tisztviselő.

— Annál jobb!

Mig Franco így felelt, Lujza, a ki egészen gyermekére hajolt, hogy igyekezze megnyugtatóni őt, hevesen felemelte arcát.

— Erre a kitüntetésre jogom van nekem is, — szólt.

A tisztviselő nem méltatta feleletre, egy csendőrről kinyitatta és átkutatatta az íróasztalnak minden fiókját, kivettett belőle leveleket és papirokat, melyeket gyorsan megvizsgálta és részben a földre, részben a nagy bőrszékbe dobált. Az íróasztal után a szekrényre került a sor, a hol mindent keresztül-kasul forgattak. A szekrény után megvizsgálták Mária ágyacskáját. A tisztviselő megparancsolta Lujzának, hogy vegye ki a gyermeket a nagy ágyból, melyet szintén meg akart vizsgálni.

— Szedje rendbe előbb a kis ágyat, — felelt Lujza remegve. Eddig a pillanatig Carlascia, a szelindek, folyton mozdulatlan és néma maradt, mintha ez a vállalkozás, melyet talán elméletben kívánt, a gyakorlatban mégsem volna egészen izlése szerint való. Most megmozdult és szótlanul elkezdte igazgatni óriási kezével az ágyacska matraczát és lepedőt. Lujza odatette a gyermeket s a nagy ágyat is szétdobálták és átkeresték, eredmény nélkül. Mária már nem sirt, hanem tágra nyitott nagy szemekkel nézte ezt a felfordulást.

— Most jöjjenek velem, — szólt a tisztviselő.

Lujza biztosra vette, hogy férjével együtt elfogják őt is, és kérte, hogy ereszessék be családját, hogy reá bízassa gyermekét. Arra a gondolatra, hogy még Lujzát is fogságra vetik, hogy elveszik a beteg Máriától anyját is, Franco magánkívül haragjában és fájdalomában, tiltakozva felkiáltott:

— Ez csak lehetetlen! Mondja hát!

A tisztviselő nem méltatta feleletre, megparancsolta, hogy vezessék be a pesztonkát.

Ez belépett a csendőrök között, félmében félholtan, jajgatva és zokogva.

— Ostoba! — mormolta Franco fogai között.

— A leány itt marad a gyermekkel, — szólt a tisztviselő. — Önök jöjjenek velem. Jelen kell lenniök a házkutatásnál.

Világítottott, egy csendőrt hagyott a hálószobában s bement a terembe, követve a többi csendőr, Bianconi, Franco és Lujza által.

— Mielőtt a házkutatást folytatnám, — szólt, — megkérdelem önöktől azt, a mit már előbb kérdeztem volna, ha az önök magaviselete megfelelőbb lett volna. Mondják meg, vannak-e fegyverek vagy lázító nyomtatványaik, vagy a es. kir. kormányra ellenséges akár nyomtatott, akár írott papírjaik?

Franco határozottan felelt:

— Nincsenek.

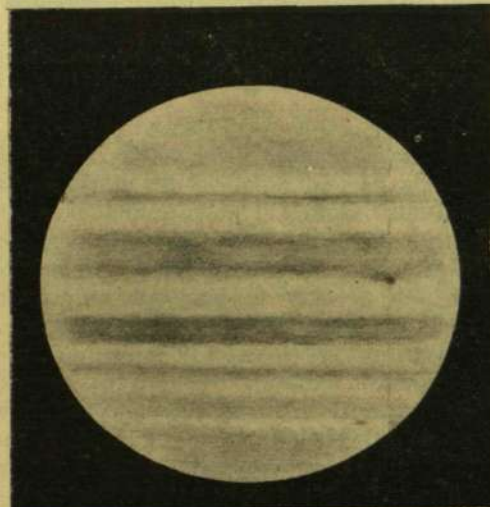
— Ezt majd meglátjuk, — szólt a tisztviselő.

— Tessék.

Mialatt a tisztviselő elhúzatta a faltól a burtorokat, nézelődött és kutatót mindenfelé, Lujzának eszébe jutott, hogy nyolc vagy tíz év előtt a bácsi egy régi kardot mutatott neki, mely az egyik másodemeleti szoba szekrényében volt eltéve 1812 óta. Ez egy másik Ribera Piero lovassági hadnagynak kardja volt, a ki csatában esett el. Abban a szobában, mely a

1908 január 22-ikén este 9 óra 35 perczkor.

1908 január 23-ikén este 9 óra 45 perczkor.

1908 jan ár 24-ikén este 9 óra 35 perczkor.

1908 január 25-ikén este 9 óra 40 perczkor.

FOLYVÉTELEK A JUPITERRŐL AZ Ó-GYALLAI CSILLAGDÁBAN 1908 JANUÁR 22-IKÉTŐL JANUÁR 25-IKÉIG.

konyha felett volt, nem aludt soha senki, majdnem sohase ment oda senki, mintha nem is létezett volna. Lujza teljesen megfélemedezett volt a császárság-korabeli kardról. Istenem, s most eszébe jutott! Hátha a bácsi is megfélemedezett róla! Hátha nem adta át 48-ban a háború után, mikor minden fegyvert be kellett szolgáltatni halálbüntetés terhe alatt! Gondolhatta-e a bácsi az ő patriarchai egyszerűségében, hogy ez a családi emlék, mely 36 év óta fevert egy szekrény fenekén, szintén veszedelmes és tiltott fegyverre válhatik? És Franco, Franco, a ki semmit sem tudott róla. Lujza kezeit egy szék támláján tartotta; a szék megrögzött görcsös szorítása alatt; felemelte kezeit, megjévedve, mintha beszélt volna.

(Folytatása következik.)

A JUPITER.

Ha távcsövön át hosszabb ideig megfigyeljük a Jupitert, rögtön észre vehetjük, hogy rajta jellemző és mindenkor feltűnő képződmények mutatkoznak. Ugyanis középső, az egyenlítőnek megfelelő része igen fényes, fehér sávként jelentkezik, a melylyel a többi foltokkal tarkított sávok párhuzamosak. E kissé vöröses-barna színű szalagok közül az egyenlítői öt mellettiek a leghatározottabbak, míg a következők rendkívül változóak s alkalomadtán el-el tűnnek. Földünkénél eme körülbelül 1300-szor nagyobb térfogatú bolygó szélei annyira homályosak, hogy fotográfálásuk lehetetlen s csak igen elmosódott fényfoltot eredményeznek. Épen ezért felületi képződményei csak rajzokkal örökíthetők meg. Ha már most különböző — akár rövid időközökben készült — rajzokat összehasonlítunk, úgy arra a meglepő eredményre jutunk, hogy a bolygó felülete rendkívül nagy változásoknak van alávetve, mint azt a mellékelt, Ó-Gyallán, az ottani csillagdn az évi január hó négy egymásutáni napjának estéjén készült rajzok is mutatják.

A Jupiter felületi képződményeinek e gyors változékonyaságából következik, hogy mi e bolygónak csak külső burkát látjuk, a mely az újabb spektroszkópiái vizsgálatok szerint nagy mennyiségű vizgőzt tartalmaz s így bizonyára hatalmas kiterjedésű, sűrű áthatlan felhő-gomolyokból áll. Ezek fedik el előlünk a bolygó tulajdonképeni magját s rejtenek el egy talán még izzó gőzökből és gázokból álló csodás világót, mely felett a fellegek titáni küzdelmek között keringenek és szagulanak mérhetetlen sebességgel. A Nap pedig, melynek fénye is melege lehel léte a földi teremtményekbe, ott csak negyed annyi világossággal ragyogja be e hatalmas felhőtömegek kimagasló s halvány pirban úszó koronáit, melyeket mi a távcsövön át világosabb s a sötét alaplól gyakran oly élesen kiváló fény-foltoknak és csíkoknak látunk. Minden valószínűség szerint a felhőtakaró alatt végbemenő változásokat nem vehetjük észre. A január 24-én készített rajzunkon is látható nagy ovális alakú foltokról, — a mely felfedeztetése idején harmincz évvel ezelőtt feltűnő vörös volt, most már azonban élénk fehéres-sárgás fényű — azt tartják ugyan, hogy ez a bolygónak a magja, azonban tekintve annyi időn át szinte változatlanul megmaradt alakját, ez aligha lehetséges. Ugyanis, ha elképzeljük, hogy a Jupiter légkörében — melynek létezését a bolygó elmosódott szélei is eléggé bizonyítják — rövid egy óra leforgása alatt, rendkívüli erők behatása folytán hatalmas lég- és gőztömegek több ezer kilométernyire sodortatnak, be kell látnunk, hogy ez örökös gomolygásban száguldozó vészterhes fellegek kárpítja nem maradhat annyi időn keresztül egy és ugyanazon helyen megszakítva. Ez említett ovális alakú u. n. «Vörös folt» óriási arányairól különben némi fogalmat nyújthatunk, ha megemlítjük, hogy hossza 41,000 km., és szélessége 14,000 km., míg Földünk egész átmérője csak 12,755 km.

Felületi képződményeinek folytonos változásai miatt a Jupiter forgásideje még pontosan nem volt megállapítható. Körülbelül 9 óra 55 percz 40 másodpercz alatt fordul meg egyszer saját tengelye körül. — Mily pompásak lehetnek ott az éjjelek, mikor hét holdja — melyek közül kettőt csak legújában

fedeztek fel — gyors egymásutánban fut át az égbolton s gyakran egy időben 3—4 hold is hinti szét ezüstös, halvány fényét!

Ez égi testnek gyorsan tűnő nappalai és éjjelei azonban egyforma hosszúak, mert hiányzanak évszakai, a mennyiben forgástengelye három fok híján majdnem merőleges a Nap körüli pályájára. A Nap ott az égbolton mindig ugyanazt a körvet járja be, melyet nálunk a tavaszi vagy őszi napéjegyenlőség idején. Hiányzanak tehát a mi oly változatos évszakaink. Egyenlítői vidékein bolygó rendszerünk középpontja mindig a zenitben van, sugarai merőlegesen érik, míg ettől északra vagy délre örökös tavasz uralkodik, a Jupiter 4332 nap, azaz 11 földi év 10 hónap és 17 napból álló e bolygó évének minden egyes napján.

Dr. Massány Ernő.

BUDAPEST AMERIKÁBAN.

A régiek azt hitték, hogy minden embernek él egy testben és lélekben azonos kép-mása a földgolyó túlsó oldalán, az ellenlábcsok közt. Erre a régi mesére gondol az ember önkénytelenül, midőn kezébe veszi az amerikai St.-Louisban megjelenő nagy lepedő-formájú napilap: a *St.-Louis Daily Globe-Democrat* ez évi január 26-iki reggeli számát, melynek harmadik oldalán egy jó esomé, szemének ismerős kép fölött, feltűnő betűvel ezt a kiáltó felírást olvassza.

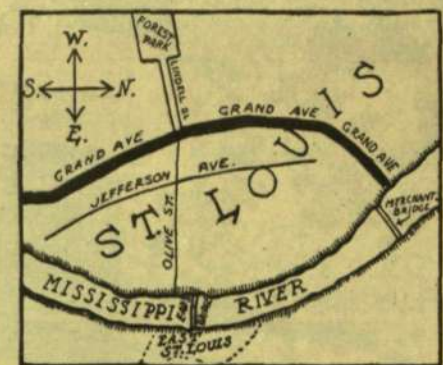
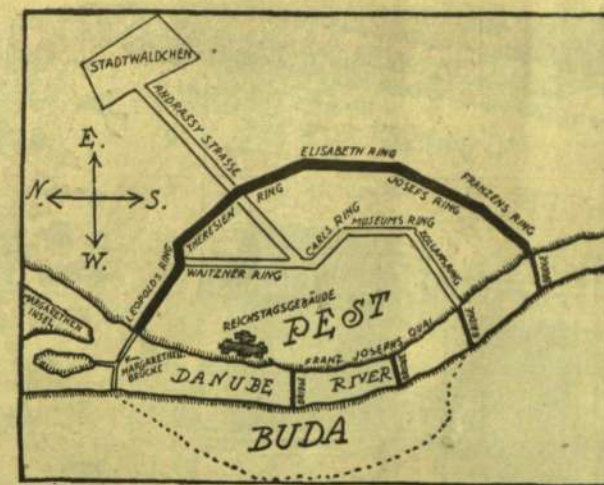
BUDA-PEST, THE MODEL FOR THE NEW ST.-LOUIS. REMARKABLE SIMILARITY IN PHYSICAL CONDITIONS AND WONDERFUL PROGRESS OF THE HUNGARIAN CAPITAL IN CIVIC ADORNMENT MAKE THE TWIN CITY A PECULIARLY INTERESTING STUDY.

(Budapest, az új St.-Louis mintája. A helyrajzi viszonyok dolgában való meglepő hasonlóság és a magyar fővárosnak városfejlesztési szempontból való csodás haladottsága szokatlanul érdekes tanulmány tárgyává teszi e két várost.)

A képek Budapest építészeti nevezetességeiről felvett fotográfiai másolatai s a hosszú, fejezetekre osztott kíséző cikk ilyenképen magyarázza meg, miért mondja a czimben, hogy Budapest az új St.-Louis mintája:

«Kévs st.-louisi ember tudja, mennyire hasonlít ez a modern amerikai város az Ó-Világ egyik legrégibb városához, és még kevesebben gyanítják, hogy ha ezt az ősi várost mintájánul vennék St.-Louis városának, a Missisouri metropolisja egyikévé lenne a világ legtekélyesebb városainak. Fesler Mayo urra, a st.-louisi városi liga titkárára, midőn a mult nyáron Európában járva, meglátogatta Budapestet is, roppant hatással volt Saint-Louisnak és Budapestnek a helyrajz, éghajlat, népesség, kereskedelem s más egyéb vonások és viszonyok tekintetében való meglepő hasonlóság; és gondolva, hogy a magyar főváros jó mintája lehetne St.-Louis fejlesztésének, számos fényképfelvételt készített, melyeknek egy részét itt közöljük szemléltető magyarázatképen. E képek, melyek ép most érkeztek meg, nagyon érdeklődéssel tanulmányozzák azok, kik sulyt vetnek St.-Louis fejlesztésére. E képek Budapest utcáit, épületeit és folyampartját ábrázolják és példa gyanánt szolgálhatnak arra, hogyan fér meg egymással a szépség és a czélszerűség, a nélkül, hogy kárára lenne egyik a másiknak, és bizonyítják mindezt nem elvont formában, hanem konkrét esetekben, melyek csaknem mindenkor azonosak a St.-Louisban találhatóakkal.

«Budapest — így folytatja — mindkét partján fekszik a Dunának, e széles, hajózható folyamnak, mely ép oly sebes folyású és zavaros vízü, mint a Mississippi s mely szakasztottan olyan kanyarulatban szeli át a várost, mint St.-Louis a Mississippi. Budapest voltaképpen egy város, melynek alkotó részei az ősi Buda és a modern Pest, de valójában Pest a tulajdonképen való város, és benne fedezhetők fel a fejlődés legzsembeötlőbb jelei. Budapest a mai Pest számára körülbelül az, a mi az ősök arcképcsarnoka a gözzel fűtött és villamos fényvel világított palotában — büszkesége a kényelmes otthonnak. A pesti ember kegyeletes érzéssel tekint Budára és a magyar dicsőségre; Budára, mely emlékeivel és egykori nagyságával adta meg Pest létalapját. St.-Louis és a Mississippi túlsó partján levő

ÖSSZEHASONLÍTÓ AMERIKAI TÉRKÉP, MELY BUDAPEST ÉS SAINT-LOUIS FEKVÉSÉNEK HASONLÓSÁGÁT MUTATJA.

ikérvárosa közt ily párhuzamot vonni bizony nem lehet, de az a tény, hogy Budapest alatt voltaképpen a folyamnak csak egyik partját elfoglaló Pestet kell érteni, fokozottan érdekessé teszi az összehasonlítást St.-Louis és ez európai város közt.

A budapesti képek közt, melyeket az amerikai újság közöl, érdekesen vonja meg magát az a két kis helyrajzi vázlat (Budapestről és St.-Louisról), melyet, híven az eredetihez, mi is bemutatunk. «Ha összehasonlítjuk egymással a két város térképét, — így szól amerikai bűmulónk, — szemünkbe tűnik, hogy városépítési tervök annyira egy, hogy elhagyva a neveket, könnyen összezserelhetnők a kettőt egymással. Az utcák mindkét városban a folyam partja felől ágaznak szét legyezőszzerűen, és a rövid, szabálytalan összekötő utcák iránya is ugyanaz mind a két városban. A budapesti Városliget (az amerikai újság Stadt-waldheint mond), elhelyezését illetőleg megfelel a st.-louisi Forest-Parknak. A vasutak ugyanazokból a fő irányokból sietnek mind a két város felé, és mind a két város hajózási középpontja nagy gabonatermő vidékeknek, és ipari központ mind a kettő. Éghajlat tekintetében is nagy mértékben hasonlít egymáshoz a két város, a legfőbb különbség köztük csak az, hogy Budapesten nincs oly nagy forróság nyáron, mint St.-Louisban. De ezen túl aztán megszűnik köztük minden hasonlóság. Mert Budapest már megoldotta az ő városi és kereskedelmi nagy kérdéseit, míg St.-Louis csak most készül megoldani.»

Érdekesek az amerikai látogató egyéb megfigyelései is. Mint minden külföldi vendég, bűmulattal szól ő is elsősorban a Dunapartól és rakodóiról, melyeket követendő mintá gyanánt ajánl St.-Louisnak. A Szabadságtérrel azt mondja, hogy a világ legszebb épületesoportjának lehet tekinteni. Közli a képét is, a Bálvány-utca felől tekintve, ezzel a czim-írással: «The Szabadsag Ter or Freiheitsplatz at Buda-Pest, one of the finest groups of public buildings in the world» (A Szabadság-tér Budapesten, egyike a középületek legszebb csoportjainak az egész világon). A részletezésben itt egynehány bötös is csuszott a sorokba (nyilván nem Fesler Mayo ur hibájából). E téren van — úgy mond — a tőzsde, «Magyarország nemzeti bankja, a nemzeti Akadémia, a Vámház, a városi operaház.» Nagyon meglepte a parlament épület szépsége. Hasonlít — úgy mond — a londoni parlamenthez, de belsejében megragadóan érvényesülnek a magyar temperamentum keleties vonásai. Dicséri az utcák tágasságát, lombszegélyét, tisztaságát (Budapest a legtisztább város Európában, mondja); elragadtatással szól az Andrássy-utról; meglepi, hogy nálunk locsolják is az utcákat; a vízvezeték, a csatornázás, a villamos világítás, a közúti közlekedés, a telefon és a többi közhasznú berendezés ez idő szerint — úgy mond — Budapesten a legtekélyesebb a világon. A Duna öt hídja a mérnöki genie alkotásai, de a legszebb köztük mégis az Erzsébet-híd. Valóban, méltán neveztek el ezt az ősi várost Európa Chicogójának tüneményesen gyors felvirágzásáért és fejlődéséért.

«És Budapest mégis a legkevesebb ismert város Európában — így végzi szavait. —

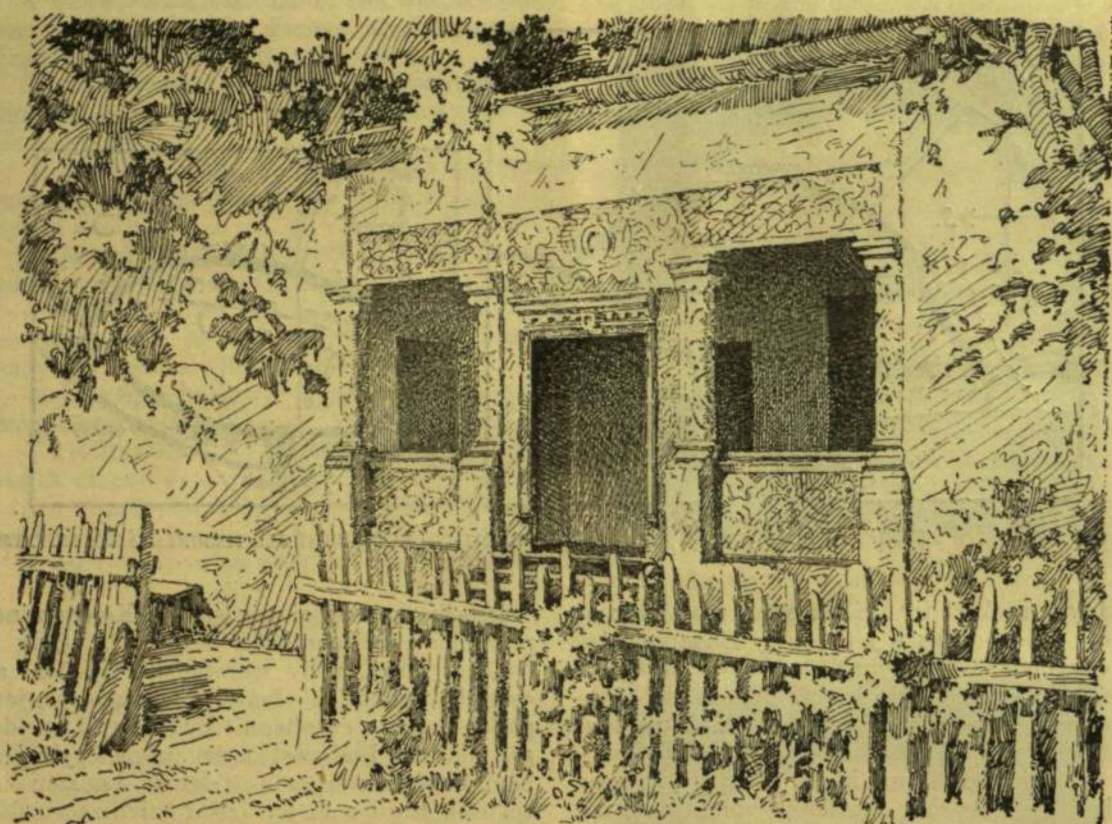
Féltreisk az európai városok és Konstantinápoly nagy országútgátjától, azonkívül pedig a féltékeny Bécs, mely szeretné kiterjeszteni az osztrák uralmat mindenre, a mi magyar, magához esábitja és eltereli Budapestől az idegeneket. De Budapest azért mégis egyik legbűmulatosabb városa a világnak. Egészen közel esik Európa és az ázsiai civilizáció határvonáához, s életében keleties vonások találkoznak a nyugati művészet és műveltség legszebb alkotásaival; és ámbár harmincz év-nél nem sokkal nagyobb ideje mult, hogy kibontakozott a középkorra emlékeztető társadalmi és gazdasági viszonyaiából, manapság művészieség és forgalom tekintetében egyike Európa vezérszeretet vívó városainak. Római táborhely volt nagy idővel Attila és a hunok kora előtt, de földalatti és közúti villamos vasutjaival, modern intézményeivel a közelmultban példaképe volt akárhogy amerikai és európai város fejlődésének...»

A MAGYAR PARASZTHÁZ.

Minden nemzet művészetének alapja, forrása a népek, vagyis a legalsó osztálynak művészet, mely kapcsolatban van egyéni tulajdonságaival, öntudatlanul keletkezett és fejlődött. Csakis olyan országban lehet igazi, tökéletes nemzeti művészet, a hol a nép művészetet iránt szeretet, érdeklődés van, továbbá a hol a művészek nem idegen eszmék után indulnak, a mi bizony sokkal kényelmesebb és egyszerűbb, hanem megismerik népi művészetét, magukba szívják annak szellemét. Csak akkor fognak igazán szépet és nemzetit alkotni. Így forrott ki a nemzeti művészet a nép öntudatlan, kezdetleges formáiból Hellaszban, Olaszországban, Franciaországban, szóval majdnem minden országban.

Nálunk, Magyarországon más alapon fejlődött a művészet. Művészeink ugyanis, kevés kivétellel, a nép művészetének ismerete nélkül, a külföld iskoláiban tanultak, ott szerezték impresszióikat, ott fejlődtek és lettek nagyokká. Innen van az, hogy úgy építészetünk, szobrászatunk, festészetünk, szóval minden művészetünk magán viseli a külföldi iskolák bélyegét s lehet egy-egy alkotás bármennyire tökéletes is, de semmiesetre sem magyar.

Művészetünkben csak akkor lép fel nemzeti irány, midőn a nép művészetét kezdtek megismerni és tanulmányozni. Így tanulmányozták a magyar nép zeneköltészetét és óriási, gazdag és értékes anyagot találtak s ma már számos kiváló zeneművünk van, mely minden ízében magyar. Szobrászaink, festőknek keresték a magyar motívumokat, belemélyedtek a magyar nép életébe s úgy tárgyban, mint fölfogásban magyart alkottak. Építőművészetünk legnehezebben bír szabadulni a külföld hatása alól; de meg van kezdve az út, melyen haladva elérhető lesz ezen a téren is a nemzeti irány. Számos építő művésznök erős akarattal kiszakítja magát a hosszú tanulmányi évek alatt szerzett külföldi hatások alól, magyaros felfogással alkot, mely ha még nem nevezhető is magyar stílusnak, de mindenesetre bebizonyítja, hogy a magyar stílusnak megvannak az elemei és van kiindulópontja, melyekből az fejleszhető és elérheti a legnagyobb tökéletességet is.

KÖERESZ KISBOROSZNYÓN.

A nemzeti építőművészet alapja a magyar parasztház, a magyar iparos munka, melyeknek különösen díszítő eleme rendkívül változatos és gazdag; ezek megismerése tehát igen fontos, különösen azok számára, a kik érdeklődnek a magyar nép lelki világa, művészete, szokásai, szóval élete iránt; mert csak ezt megismerve és erre támaszkodva képes az alkotó fantázia magyart teremteni.

Az első valóban úttörő munka Huszka József «Magyar díszítő stílus»-és «Székelyház»-a volt, az előbbiben a szerző bemutatja a magyar díszítő elemeket, melyekkel igazolni kívánta a magyar stílus kialakulásának lehetőségét, az utóbbiban számos szebbnél szebb székely kaput mutat be, a parasztházzal magával azonban keveset foglalkozik. A közel multban hagyta el a sajtót Kertész K. Róbert és Sváb Gyula építészek és műegytemi asszisztensek «A magyar parasztház» című munkájának I. és II. füzeté. Ez az első teljes mű ezen a téren, mely a magyar parasztházzal szakszerűen, behatóan és teljes részletességgel foglalkozik. Az egész mű, melyet a Magyar Mérnök és Építész Egyesület a kormány támogatásával ad ki, 60 lapra

van tervezve s bemutatja a magyar parasztházat az ország minden vidékéről. Az I. és II. füzet a Székelység építkezési módorát tartalmazza, a III. füzet a Dunántúli és az északi megyék, a IV. az Alföld és a déli megyék, az V. a Palócz-Matyók vidék és a Kalotaszeg parasztházait fogja felölelni. A mű kiállítása valóban mintaszerű, bemutatja a parasztházak, esetleg egész utcásorok, gazdasági udvarok és épületek képét; közli az alaprajzokat, metszeteket, szóval betekintést enged a házak építkezésének technikai részébe is; továbbá bemutat részleteteket, úgymint orompalákat, bejárati kapukat, kertajtót, ereszeket, tornáczokat, végződéseket, kapubálványokat, kerítéseket stb. és végül különös gonddal ismerteti meg a díszítvényeket. Bátran mondhatjuk, hogy ezen a speciális téren forrásmunkát kaptunk. A rajzok pontosak, művészi kivitellűek, egyformán kielégítik a szakembert, ki részleteteket, pontos méreteket és arányokat keres és az egyszerű szemlélőt, a ki megismeri belőle a magyar nép lakóházát, sőt beelát a magyar paraszt egész gazdasági és családi életébe is.

E mű tartalmazza tehát a magyar stílus

elemeit. Csakis ezen az alapon verhet gyökeret a nemzeti építő stílus s fejlődhetik ki terebélyes, hatalmas fája. A Magyar Mérnök és Építész Egyesület nagy szolgálatot tett ezen mű kiadásával a magyar kultúra ügyének, mert egyrészt elősegítette a nemzeti építő művészet kialakulását, másrészt legalább rajzban megemlíti ezeket az emlékeket, melyek száma bizony napról-napra fogy az idő pusztító hatása, valamint a civilizáció nivelláló törekvései által. Nagy elismerés illeti meg Kertész és Sváb építészeket, e munka szerzőit.

Az ilyenmü mű előmunkálata vagyis a helyszínén való fölvétele rendkívül fáradságos munka, nagy körültekintést és szakértelemet kíván. Egész nyári szünetüket fordították e munkára, bejárták száznál több községet, minden egyes házról, melyet alkalmasnak ítéltek ezen gyűjteménybe való fölvételre, pontos fölméréseket tettek, a részleteket, díszítvényeket vázlatkönyvbe megrajzolták és fényképfelvételeket is készítettek. A kitünő toll, ezerza és tussrajzokat a közös fölvételek alapján Sváb Gyula építész készítette, melyekből egynehányat lapunkban is bemutatunk. *Jakabffy Zoltán.*

ÁRPÁD ÉS AZ ÁRPÁDOK.

Szobor még nem áll tiszteletére, akárhol járunk az országban, Árpád vezért nem látjuk se kőben, se ércben. Mostantól fogva azonban van már legalább egy méltó emléke, talán méltóbb is egy közepeszerű szobornál: egy könyv. Olyan könyv, amely szinte allegorikus képét adja meg annak a rengeteg hosszú útnak, melyet az ázsiai magyar megtett azon a földön, melyet Árpád kardja és vezéri bölcsesége szerzett meg számára. Művészi emléke e könyv a vezérnek, mint akármilyen szobor s e mellett a magyar kultúra haladásának, mai hatalmas kulturális öröklődésünknek jellemző példája.

Árpád és az Árpádok a czíme, legkitünőbb történetiroink egész sora a szerzője, jeles művészeink a feldíszítői. A magyar történetírás összefogott, hogy megrajzolja képét a honalapítónak. Thaly Kálmán adta az eszmét, Csánki Dezső vitte keresztül munkatársai segítségével. A cél az volt: Árpádot és utódait egységes, jellemző képből állítani a magyar olvasó szeme elé, felhasználásával és magas színvonalon álló feldolgozásával mindannak, a mit történeti kutatás, archaeologia, művészet eddig napfényre hoztak. Ez alatt a szempont alatt csinálta meg Csánki Dezső a programot azzal a mélyen járó történeti felfogással, mely e tudósunkat a legkiválóbbak sorába emeli. S e szempont szerint dolgoztak a munkatársak, csupa olyan tudósok, a kik nemcsak mint kutatók, hanem mint írók is kiválnak s nemcsak a szakemberhez, hanem

a laikus olvasóhoz is tudnak szólni. Így lett a nagy mű első nálunk abban a tekintetben, hogy többen csinálták ugyan, de mégis egységes, egy czél szerinti beosztott és kidolgozott munka.

Árpád alakja, a kevés hiteles történeti adat mellett, mondák, mítoszok ködébe burkoltan maradt ránk s így annál nehezebb való képet rajzolni róla. Ezért a könyv íróinak árpádot alkotásaiban, valamint a kor, faj, műveltség és színelhely alaposan megrajzolt háttérben kellett megrajzolni, meg kellett világítani bevándorló őseink műveltségét a hazában sirjaikban talált emlékek alapján. E mellett figyelembe kellett venni azt a hatást is, amely Árpád és népe költök, művészek s a nép képzeletére tett. Végül hogy Árpád jelentősége egész terjedelmében kibontakozzék az olvasó előtt, bele kellett vonni Árpád utódainak, nagy munkája betetőzőinek alakjait is. Így módon a nagy mű magától oszlik két fő részre. Az egyik Árpáddal és korával foglalkozik; első sorban beszámol a különféle kútforrásokról, azután a honfoglaló magyarság eredetéről, faji mivoltáról vitit képet az olvasó elé, majd a magyar társadalomnak és államnak Árpád pajzsra emeltetése által történt kialakulását fejtegeti. Az őshazák, a mai Magyarország és Európa honfoglaláskori állapota adja egy további fejezet tartalmát, míg aztán átmenetül Árpád alakjára átvézet az a két fejezet, a melyek a honfoglalás harczeit, az akkori magyarok hadi művészetét s sirjaikban talált emlékek alapján műveltségüket állítja elé. Árpádnak magának, az ő ezer év előtt meghalt, de nemzete emlékezetében minden nap új életre kelő alakjának, tetteinek, élete körülményeinek összesen hét fejezet van szentelve. A második rész Árpád uralkodó nemzetségét, az Árpádokat méltatja, mint a magyar királyság alapítót, a korabeli európai politika hatalmas tényezőit s a magyar társadalom és művelődés szervezőit. Látni ebből a tartalmi áttekintésből, hogy a könyv szerzői figyelembe vették a művelődéstörténeti szempontokat is s nem szorították a tények élettelen konstatálására, hanem összes vonatkozásaikban, a valóság élettelen színeiben mutatják be a dolgokat. Hogy történetirői megbízhatóság és, a felfogás emelkedettsége találkoztak a mű megalkotásában, arra biztosíték a munkatársak névsora. Csánki Dezsőn kívül, a ki nemcsak mint szerkesztő, hanem mint árpád mélyen járó jellemrajzának szerzője is közreműködött, a következő tudósok írták a munka egyes fejezeit: Angyal Dávid, Békefi Remig, Beöthy Zoltán, Berzeviczy Albert, Domanovszky Sándor, Fejérváry László, Hampel József, Illés József, Karácsonyi János, Károlyi Árpád, Márki Sándor, Rónai Horváth Jenő, Sebestyén Gyula, Szendrei János, Szinyei József, Varjú Elemér és Wertner Mór.

A nagyszabású, majdnem 400 ívrétű lapra terjedő mű a kiállítás fényes díszé dolgában felülmúl minden eddigi magyar kiadványt. A díszítés — nagyobb illusztráció, kisebb vignetta, fejléc stb. — mind arra szolgál, hogy kiegészítse, szinte kézzel foghatóvá tegye a munka történeti levegőjét. Művészek

GALAMBUCZOS KAPU SEPSI-SZENT-IVÁNON.

remekai, muzeumok műkincsei, oklevéltárak és éremgyűjtemények érdekes példányai. — csupa Árpáddal és korával szoros kapcsolatban levő műtárgy adta az illusztrációk, könyvdíszek anyagát. Kiváló műalkotások egész sora készült külön e czélra, ezek között a 19 fejezet címzeihez készült művészi képek, csupa korhű történeti motívumok után festve, a félszázra rügg kezdő és zárókép, melyek egy részét művészi kezek készítették külön a mű céljaira, másik része pedig a bécsi képes krónika képei után készült. *Benczúr Gyula, Fesztly Árpád, Roskovits Ignác, Stóbl Alajos, Kallós Ede, Székely Bertalan, Zala György, Hegedűs László, Holló Barnabás, Thury Gyula, Loschinger Hugó, Richter Aurél* stb. festményei és szoborművei. A mellékletek közt még a tudós világban is feltűnést fog kel-

teni az a húsz kódex-hasonmás, melyek legtöbbje most kerül először napvilágra, mert eddig nem is volt ismeretes. A lapszettek Árpád-kori motívumokból összeállított s fejezetenként váltakozó rajzok díszítik, nagyobbára egykorú perzsa és bizánci szövegek után rajzolva. A betűk is alkalmazkodnak a korhoz, középkori kódexek betűinek e mű céljaira öntött olvasható utázmatai, s a paterfalvi papirgyárban külön e czélra készített papírra vannak nyomva a nyomdai technikának páratlan finomságával. A kötet sötétvörös finom bőrből van kötve arany díszítéssel s *Holló Barnabás* domborművi lovas Árpád-szobrával. Csupa magyar anyag, magyar elmék és kezek munkája, — igazán büszkeségünk lehet, hogy ma már ilyen dolgokat is tudunk produkálni.

UTCZASOR BETHLENFALVÁN.

MAGYAR PARASZTHÁZAK Kertész K. Róbert és Sváb Gyula felvételei alapján.

UZONI HÁZ.

KALOGÉN BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM ÉS SZÁJVIZ

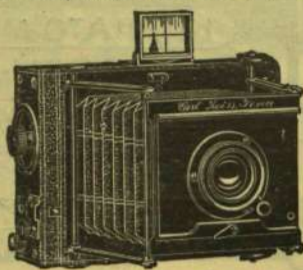
12661

ZEISS-féle

PALMOS-KAMARÁK

könnyű fémből, gyúpontrészalóval és ZEISS-féle tárgyüvegek a legjáratosabb rétnagyságokban.

Tessék prospektust kérni P 157.

13471

ZEISS-féle TÁBORI TÁVCSŐ

a képek tokozott plasztikájával.

UJ MINTÁK.

Beszerezhető valamennyi optikai üzletben, ugyszintén:

CARL ZEISS JENA (NÉMETORSZÁG)

Feltűnést keltenek TITANIA gőzmosógépek

Egy gyermek mossa vele az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hőföherre.

20 millió ákácznövény

1 éves magonc - 15 cm. magasságig 1-2 mm erős 1000 darabonként K 2.-, 15-30 cm. magasságig 2-3 mm erős K 3.-, 30-60 cm. magasságig 3-5 mm erős K 4.-, 60-80 cm. magasságig 4-7 mm erős K 13.-, 80-100 cm. magasságig 5-10 mm erős K 18.-

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

Az EGÉSZSÉG KÖNYVTÁRA.

Szerkeszti GERLÓCZY ZSIGMOND dr.

Most jelent meg

az V. kötet:

A gyermekről

Irtá: BÓKAY JÁNOS dr. egyetemi tanár.

TARTALMA:

- I. fejezet. A gyermek testi fejlődése. Fogzás. II. fejezet. A gyermek szellemi fejlődése, testének és szellemének gondozása. III. fejezet. A gyermekszoba. Természetes táplálás. Az állati tej, mint tápszer. IV. fejezet. A kis gyermek mesterséges táplálása.

Az Országos Közegészségi Egyesület kiadványa.

Ára kötve 1 K 50 L.

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI., Andrassy-ut 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Az EGÉSZSÉG KÖNYVTÁRA.

Szerkeszti GERLÓCZY ZSIGMOND dr.

Most jelent meg

a VI. kötet:

Az angolkórság.

Irtá

PREISICH KORNÉL dr.

egyetemi magántanár, közlegházi főorvos.

Öt képpel.

Az Országos Közegészségi Egyesület kiadványa.

Ára kötve 1 korona.

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI., Andrassy-ut 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

Kyngienkus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erőbátorító gyomgölködők, vérszerények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer.

Fajbaromfiak

és ezek tojásai, fehér és sárga Cacin-China, világos Brama, Plymouth-Hoko, fehér és fekete Langsbahn, Houdan, Dorking, fehér és sárga Orpington és törpe tyúk. Ára törzsenként 18-30 korona, i. tojás 30-80 fillér.

Hessen nagyhercegségi

„Bad-Nauheim“

Frankfurt/M. mellett.

Szívbetegségek. Köszvény. Rheuma.

Női betegségek. Ideggyógyászat.

1907-ben 29,668 látogató 419,277 fürdő.

Utókurára a Nidda közelében fekvő, bájos fekvésű kis és esendős nagyhercegi fürdő, Salzhausen (a Friedberg-Nidda-ronal megállóhely) igen ajánlatos. Szép erdei sétakutak, söfűrdők, vívizforrások, pompás levegő.

Dr. Gölis-féle emésztő-por (1857 óta kereskedelmi czikk).

Étrendi szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is.

GANZ ÉS TÁRSA VASÖNTŐ ÉS GÉPGYÁR R.-T. BUDAPESTEN.

MOTOROK benzín-, spirítus-, gáz-, szivó- és kohó- és iszomszerek minden nagyságban 300 lertől. Üzemeltetés 1/4-2/4 ill. 1/2-2 ill. 2/3 ill. 3/4 ill. 1 ill. 1 1/2 ill. 2 ill. 3 ill. 4 ill. 5 ill. 6 ill. 8 ill. 10 ill. 12 ill. 15 ill. 20 ill. 25 ill. 30 ill. 40 ill. 50 ill. 60 ill. 70 ill. 80 ill. 90 ill. 100 ill. 120 ill. 150 ill. 200 ill. 250 ill. 300 ill. 400 ill. 500 ill. 600 ill. 700 ill. 800 ill. 900 ill. 1000 ill. 1200 ill. 1500 ill. 2000 ill. 2500 ill. 3000 ill. 4000 ill. 5000 ill. 6000 ill. 7000 ill. 8000 ill. 9000 ill. 10000 ill. 12000 ill. 15000 ill. 20000 ill. 25000 ill. 30000 ill. 40000 ill. 50000 ill. 60000 ill. 70000 ill. 80000 ill. 90000 ill. 100000 ill. 120000 ill. 150000 ill. 200000 ill. 250000 ill. 300000 ill. 400000 ill. 500000 ill. 600000 ill. 700000 ill. 800000 ill. 900000 ill. 1000000 ill. 1200000 ill. 1500000 ill. 2000000 ill. 2500000 ill. 3000000 ill. 4000000 ill. 5000000 ill. 6000000 ill. 7000000 ill. 8000000 ill. 9000000 ill. 10000000 ill. 12000000 ill. 15000000 ill. 20000000 ill. 25000000 ill. 30000000 ill. 40000000 ill. 50000000 ill. 60000000 ill. 70000000 ill. 80000000 ill. 90000000 ill. 100000000 ill. 120000000 ill. 150000000 ill. 200000000 ill. 250000000 ill. 300000000 ill. 400000000 ill. 500000000 ill. 600000000 ill. 700000000 ill. 800000000 ill. 900000000 ill. 1000000000 ill. 1200000000 ill. 1500000000 ill. 2000000000 ill. 2500000000 ill. 3000000000 ill. 4000000000 ill. 5000000000 ill. 6000000000 ill. 7000000000 ill. 8000000000 ill. 9000000000 ill. 10000000000 ill. 12000000000 ill. 15000000000 ill. 20000000000 ill. 25000000000 ill. 30000000000 ill. 40000000000 ill. 50000000000 ill. 60000000000 ill. 70000000000 ill. 80000000000 ill. 90000000000 ill. 100000000000 ill. 120000000000 ill. 150000000000 ill. 200000000000 ill. 250000000000 ill. 300000000000 ill. 400000000000 ill. 500000000000 ill. 600000000000 ill. 700000000000 ill. 800000000000 ill. 900000000000 ill. 1000000000000 ill. 1200000000000 ill. 1500000000000 ill. 2000000000000 ill. 2500000000000 ill. 3000000000000 ill. 4000000000000 ill. 5000000000000 ill. 6000000000000 ill. 7000000000000 ill. 8000000000000 ill. 9000000000000 ill. 10000000000000 ill. 12000000000000 ill. 15000000000000 ill. 20000000000000 ill. 25000000000000 ill. 30000000000000 ill. 40000000000000 ill. 50000000000000 ill. 60000000000000 ill. 70000000000000 ill. 80000000000000 ill. 90000000000000 ill. 100000000000000 ill. 120000000000000 ill. 150000000000000 ill. 200000000000000 ill. 250000000000000 ill. 300000000000000 ill. 400000000000000 ill. 500000000000000 ill. 600000000000000 ill. 700000000000000 ill. 800000000000000 ill. 900000000000000 ill. 1000000000000000 ill. 1200000000000000 ill. 1500000000000000 ill. 2000000000000000 ill. 2500000000000000 ill. 3000000000000000 ill. 4000000000000000 ill. 5000000000000000 ill. 6000000000000000 ill. 7000000000000000 ill. 8000000000000000 ill. 9000000000000000 ill. 10000000000000000 ill. 12000000000000000 ill. 15000000000000000 ill. 20000000000000000 ill. 25000000000000000 ill. 30000000000000000 ill. 40000000000000000 ill. 50000000000000000 ill. 60000000000000000 ill. 70000000000000000 ill. 80000000000000000 ill. 90000000000000000 ill. 100000000000000000 ill. 120000000000000000 ill. 150000000000000000 ill. 200000000000000000 ill. 250000000000000000 ill. 300000000000000000 ill. 400000000000000000 ill. 500000000000000000 ill. 600000000000000000 ill. 700000000000000000 ill. 800000000000000000 ill. 900000000000000000 ill. 1000000000000000000 ill. 1200000000000000000 ill. 1500000000000000000 ill. 2000000000000000000 ill. 2500000000000000000 ill. 3000000000000000000 ill. 4000000000000000000 ill. 5000000000000000000 ill. 6000000000000000000 ill. 7000000000000000000 ill. 8000000000000000000 ill. 9000000000000000000 ill. 10000000000000000000 ill. 12000000000000000000 ill. 15000000000000000000 ill. 20000000000000000000 ill. 25000000000000000000 ill. 30000000000000000000 ill. 40000000000000000000 ill. 50000000000000000000 ill. 60000000000000000000 ill. 70000000000000000000 ill. 80000000000000000000 ill. 90000000000000000000 ill. 100000000000000000000 ill. 120000000000000000000 ill. 150000000000000000000 ill. 200000000000000000000 ill. 250000000000000000000 ill. 300000000000000000000 ill. 400000000000000000000 ill. 500000000000000000000 ill. 600000000000000000000 ill. 700000000000000000000 ill. 800000000000000000000 ill. 900000000000000000000 ill. 1000000000000000000000 ill. 1200000000000000000000 ill. 1500000000000000000000 ill. 2000000000000000000000 ill. 2500000000000000000000 ill. 3000000000000000000000 ill. 4000000000000000000000 ill. 5000000000000000000000 ill. 6000000000000000000000 ill. 7000000000000000000000 ill. 8000000000000000000000 ill. 9000000000000000000000 ill. 10000000000000000000000 ill. 12000000000000000000000 ill. 15000000000000000000000 ill. 20000000000000000000000 ill. 25000000000000000000000 ill. 30000000000000000000000 ill. 40000000000000000000000 ill. 50000000000000000000000 ill. 60000000000000000000000 ill. 70000000000000000000000 ill. 80000000000000000000000 ill. 90000000000000000000000 ill. 100000000000000000000000 ill. 120000000000000000000000 ill. 150000000000000000000000 ill. 200000000000000000000000 ill. 250000000000000000000000 ill. 300000000000000000000000 ill. 400000000000000000000000 ill. 500000000000000000000000 ill. 600000000000000000000000 ill. 700000000000000000000000 ill. 800000000000000000000000 ill. 900000000000000000000000 ill. 1000000000000000000000000 ill. 1200000000000000000000000 ill. 1500000000000000000000000 ill. 2000000000000000000000000 ill. 2500000000000000000000000 ill. 3000000000000000000000000 ill. 4000000000000000000000000 ill. 5000000000000000000000000 ill. 6000000000000000000000000 ill. 7000000000000000000000000 ill. 8000000000000000000000000 ill. 9000000000000000000000000 ill. 10000000000000000000000000 ill. 12000000000000000000000000 ill. 15000000000000000000000000 ill. 20000000000000000000000000 ill. 25000000000000000000000000 ill. 30000000000000000000000000 ill. 40000000000000000000000000 ill. 50000000000000000000000000 ill. 60000000000000000000000000 ill. 70000000000000000000000000 ill. 80000000000000000000000000 ill. 90000000000000000000000000 ill. 100000000000000000000000000 ill. 120000000000000000000000000 ill. 150000000000000000000000000 ill. 200000000000000000000000000 ill. 250000000000000000000000000 ill. 300000000000000000000000000 ill. 400000000000000000000000000 ill. 500000000000000000000000000 ill. 600000000000000000000000000 ill. 700000000000000000000000000 ill. 800000000000000000000000000 ill. 900000000000000000000000000 ill. 1000000000000000000000000000 ill. 1200000000000000000000000000 ill. 1500000000000000000000000000 ill. 2000000000000000000000000000 ill. 2500000000000000000000000000 ill. 3000000000000000000000000000 ill. 4000000000000000000000000000 ill. 5000000000000000000000000000 ill. 6000000000000000000000000000 ill. 7000000000000000000000000000 ill. 8000000000000000000000000000 ill. 9000000000000000000000000000 ill. 10000000000000000000000000000 ill. 12000000000000000000000000000 ill. 15000000000000000000000000000 ill. 20000000000000000000000000000 ill. 25000000000000000000000000000 ill. 30000000000000000000000000000 ill. 40000000000000000000000000000 ill. 50000000000000000000000000000 ill. 60000000000000000000000000000 ill. 70000000000000000000000000000 ill. 80000000000000000000000000000 ill. 90000000000000000000000000000 ill. 100000000000000000000000000000 ill. 120000000000000000000000000000 ill. 150000000000000000000000000000 ill. 200000000000000000000000000000 ill. 250000000000000000000000000000 ill. 300000000000000000000000000000 ill. 400000000000000000000000000000 ill. 500000000000000000000000000000 ill. 600000000000000000000000000000 ill. 700000000000000000000000000000 ill. 800000000000000000000000000000 ill. 900000000000000000000000000000 ill. 1000000000000000000000000000000 ill. 1200000000000000000000000000000 ill. 1500000000000000000000000000000 ill. 2000000000000000000000000000000 ill. 2500000000000000000000000000000 ill. 3000000000000000000000000000000 ill. 4000000000000000000000000000000 ill. 5000000000000000000000000000000 ill. 6000000000000000000000000000000 ill. 7000000000000000000000000000000 ill. 8000000000000000000000000000000 ill. 9000000000000000000000000000000 ill. 10000000000000000000000000000000 ill. 12000000000000000000000000000000 ill. 15000000000000000000000000000000 ill. 20000000000000000000000000000000 ill. 25000000000000000000000000000000 ill. 30000000000000000000000000000000 ill. 40000000000000000000000000000000 ill. 50000000000000000000000000000000 ill. 60000000000000000000000000000000 ill. 70000000000000000000000000000000 ill. 80000000000000000000000000000000 ill. 90000000000000000000000000000000 ill. 100000000000000000000000000000000 ill. 120000000000000000000000000000000 ill. 150000000000000000000000000000000 ill. 200000000000000000000000000000000 ill. 250000000000000000000000000000000 ill. 300000000000000000000000000000000 ill. 400000000000000000000000000000000 ill. 500000000000000000000000000000000 ill. 600000000000000000000000000000000 ill. 700000000000000000000000000000000 ill. 800000000000000000000000000000000 ill. 900000000000000000000000000000000 ill. 1000000000000000000000000000000000 ill. 1200000000000000000000000000000000 ill. 1500000000000000000000000000000000 ill. 2000000000000000000000000000000000 ill. 2500000000000000000000000000000000 ill. 3000000000000000000000000000000000 ill. 4000000000000000000000000000000000 ill. 5000000000000000000000000000000000 ill. 6000000000000000000000000000000000 ill. 7000000000000000000000000000000000 ill. 8000000000000000000000000000000000 ill. 9000000000000000000000000000000000 ill. 10000000000000000000000000000000000 ill. 12000000000000000000000000000000000 ill. 15000000000000000000000000000000000 ill. 20000000000000000000000000000000000 ill. 25000000000000000000000000000000000 ill. 30000000000000000000000000000000000 ill. 40000000000000000000000000000000000 ill. 50000000000000000000000000000000000 ill. 60000000000000000000000000000000000 ill. 70000000000000000000000000000000000 ill. 80000000000000000000000000000000000 ill. 90000000000000000000000000000000000 ill. 1000

Jövedelmező mellékpar. HOMOK — ARANY befektetés.

ha ezementtel lesz keverve és kézi vagy erőüzemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazógépek, ezementfödelesek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt üzhető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.

Levelezés magyar nyelven.

Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
Markranstädt bei Leipzig. 12771

Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

FÖLDES MARGIT CREME
LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulhatatlan

A MÁLNÁSI Siculia
ARTÉZI GYÓGYVÍZ
KAPHATO MINDENÜTT

FŐ-RAKÁR: **BRÁZAY KÁLMÁN** (CEGEL)
BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KORUT 37/39

Csak „SICULA” névvel ellátott üvegek valódiak.

13. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁRCZIUS 29.

Szerkesztési iroda: IV. Beáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Elofizetési feltételek: Egész évre 16 korona, Félévre 8 korona, Negyedévre 4 korona. A „Világkronika”-val együtt negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is eszotolandó.

WEBER-KÁROLY
TÁJKERTÉSZ
RÖZSFALEP-GYÜMÖLCS ÉS DISZFÁISKOLA-TULAJDONOS
BÉKÁSMEGYEREN BUDAPEST-MELLETT

Technikum Mittweida
Igazgató: A. Holst, tanár. 19073 (Szécsen királyi szék.)
Magyarországi technikai tanintézet elektro- és gépészmérnökök, technikusok és művezetők képzésére. Gazdaságos felszerelt elektro- és gépészeti laboratorizumok. Gyári tanulmányok. 2610 hallgató a 36. lakóhelyen. Program sár. díjtalanul a titkárság által.

Téli fürdőkúra a Szt.-Lukácsfürdőben.

Természetes forró-mele leg kényes források. Iszapfürdők, iszapborogatások, mindennemű thermális fürdők, vízgyógykezelés, massage. Lakás és gondos ellátás. Cenz. köszvény. ideg-, borbajok gyógykezelése és a téli fürdőkúra felől kimerítő prospektus küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő Igazgatósága, Budapest-Budán

A legnagyobb hatalom.

Mi a legnagyobb hatalom a föld keresésén? A női szépség. A történelem bizonyítja, hogy a női szépség trónokat emelt, trónokat döntött romba. A közmondás is azt tartja, „Pérfi szor a nő”. Apojnk, gondozzuk szépségünket a legtisztább, legártalmatlanabb és teljes sikert biztosító pipere-boraxal, melynek gyártója Rozsnyay Kálmán dr. (Budapest, Rákóczy-ut 10) s mely minden gyógyszertárban, drogueriában és tisztekereskedésben kapható. 12550

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia eseteiben. Egy literes üveg ára 3.50 kor.

A Rozsnyay-féle vasas china bor

egyike a legelterjedtebb és leg-hatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegényeknek különösen ajánlható 12475

Kapható: minden gyógyszertárban.

Továbbá a készítőnél: **Rozsnyay Mátyas** gyógyszerárban Aradon, Szabadság-tér.

Rövid ideig. Az átköltözés megkönnyítése végett KUNZ JÓZSEF és TÁRSA

csász. és kir. udvari szállítók

BUDAPEST
V., Deák-tér 1. sz.

vászon asztalnemű, mindenféle fehérnemű és szőnyegáruikat igen jutányosan árusítják.

Rövid ideig.

Ajánljuk megtekintés végett a

KALAPÁRUHÁZ
Old American, Budapest, Belváros, Egyetem-utca 7. 5-6-7-8 koronás elsőrendű tavaszi kalap különlegességeit. Tavaszi dívatlap bérmentve küldetik.

Jó harmonikák K 4.80.

Eladott 50,000 darab!

Nincs vámköltség! Jótállás!

Kiszerelés megengedve, vagy penzisszáadás!

300 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 24x13 cm. K 4.80
357 1/4 sz. 10 billentyű, 1 register, 28 hang. Nagyság 30x15 cm. K 5.20
356 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 30x15 cm. K 5.40
365 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 30 hang. Nagyság 24x12 cm. K 6.20
363 1/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 30 hang. Nagyság 31x15 cm. K 8.—

Széküldését utánvétellel eszközöli a cs. és kir. udvari szállító **KONRAD JÁNOS** zeneműszállító-háza Brűxben, 1029. sz. (Csehszország.)

Főirjegyzék 3000 ábrával mindenkinél kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik.

Ingen és bérmentesen! Kúldöm meg mindenkinél nagy és gazdagon illusztrált fűjegyzekeket 3000-nél több képpel, mindenemmi szolid, jó és olcsó zeneművekről, cs. és kir. udv. szállító

Konrad János zeneműszállító-háza Brűx 482. (Csehszország.)

Tanulóhegedű vonó nélkül csak K 4.80, 5.50, 6.—. Hegedűvonó K —.80, 1.—, 1.40 és felebb. Csaterák, harmonikák stb. rakta-ron. Tessék katalogust kérni. 13076

Jegygyűrűk és nászszerek.

Jegygyűrűk cs. és kir. hatóságilag fémjelvezve, valódi ezüst 80 fill., ezüst aranyozva kor. 1.—, 1.50 arany 2.—, 3.—, 4.—, 14 karát, arany K 7.50, 8.50, 9.50. Fűlberakók, mellék, karóók nászajándéknak igen olcsó árakon. Művészi minőségű eljegyzési és papr-szalag. — Cs. és kir. udv. száll. **Konrad János** Brűx, 1181. (Csehsz.) Gazdaságilag illusztrált magyar fűjegyzekek több mint 3000 ábrával ingyen és bérmentve.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a „STELLA”-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szívét adja vissza. Üvege 2 K.

ZOLTÁN BELA gyógyszer-tárában,
Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétátér-utca sarkán. 12445

RÉZBUTOR
12575 VAS-SZOBABUTOR

gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben városi üzletünkben kiállítva megtekintethetők. Eladás jutányos árak mellett. Árjegyzékét ingyen és bérmentve küld

PÁPAI és NATHÁN vas-és réz-és. és kir. udv. szállító Brűxben 1031. szám. (Csehszország.) Valódi ezüst remontoir óra K 8.40. Valódi ezüstlánc K 2.80. Kockázat kizárva! Becserelés megengedve v. a pénz vissza.

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 1.
(Fonciere palota).

FIUK FOGLALKOZTATÁSA AZ UDVARON.

A BUDAPESTI ÁLLAMI GYERMEK-MENHELY.

EZ ÉV FEBRUÁR elsején volt hét éve annak, hogy Széll Kálmán, akkor a belügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök törvényjavaslatot terjesztett a törvényhozás elé, mely az állam kötelességévé teszi, hogy a hatóságilag elhagyatottak nyilvánított gyermekek számára gyermekmenhelyeket állítson.

A törvényhozás ezt a javaslatot nagy lelkesedéssel elfogadta; mivel pedig ez a javaslat az állami gondozást a gyermeknek esakis hetedik életéve betöltéseig biztosította, Széll Kálmán, hogy félértékű munkánál meg ne álljon, sietett nyomban a második törvényjavaslatot is a törvényhozás elé terjesztetni, mely javaslat a gyermek állami oltalmát ennek tizenötödik életéve betöltéseig beterveztette.

Széll Kálmán ezután hozzáállott a törvény végrehajtásához. A törvény alapján kiadott gyermekvédelmi szabályzat első szakasza kimondja, hogy a talált, valamint a hatóságilag

A BUDAPESTI ÁLLAMI GYERMEKMENHELY. — Indulás faturn.